

Een excuusbrief

Ruim een maand geleden heeft de paus iets gedaan, wat waarschijnlijk geen enkele voorganger van hem ooit gedaan heeft. Hij heeft de bisschoppen - met name de Duitse en Zwitserse die vrij scherpe kritiek op hem hadden - een excuusbrief geschreven betreffende de opheffing én de ophef rond de excommunicatie van de bisschoppen van de Pius X-broederschap. In deze brief toont hij zich verrast en gekwetst door de lawine van protesten, die over hem heen gekomen waren. Hij was vooral geraakt door de suggestie dat hij met het opheffen van de excommunicatie ook het standpunt van de Pius X-broederschap zou delen en de uitkomsten van het Tweede Vaticaans Concilie afwijzen.

Wat in deze brief vooral opvalt is dat hij niet, zoals pausen gewoonlijk doen, 'ex cathedra' spreekt, niet officieel en formeel in de wij-vorm - 'majesteitsmeervoud' - maar gewoon in de ik-vorm schrijft. 'Mij werd verteld...', 'Ik heb geleerd...', 'Het heeft mij bedroefd...' enz. Ook vallen er woorden die we uit de mond van een paus niet gewend zijn zoals 'pech' en 'een lawine van protesten'. Hieruit valt te concluderen, dat de kwestie hem persoonlijk geraakt heeft. Impliciet zegt hij, dat zijn positie als paus door deze kwestie in het geding is gekomen en dat kan hij natuurlijk niet aanvaarden. De paus heeft minstens ondoordacht de excommunicatie van de vier bisschoppen opgeheven en niet voorzien dat deze daad zoveel consequenties zou hebben en zoveel vragen zou oproepen, die hij in deze brief zelf opsomt. Hij had vanaf het begin duidelijk moeten maken, dat

opheffing van de excommunicatie nog geen rehabilitatie van hen betekende. Hij had moeten weten dat enkelen van deze bisschoppen, met name Williamson, er irreële theorieën op nahouden over de Holocaust. Hij had er zich bewust van moeten zijn, dat de relatie van het Vaticaan met de joden geweldig onder druk zou komen staan en dat zijn invloed als leider van de katholieke kerk hierdoor een behoorlijke deuk kon oplopen. Op al deze punten geeft hij zelf antwoord, maar nadat het kwaad is geschied. Eigenlijk geeft hij daarmee toe, dat hij deze verduidelijking eerder had moeten geven.

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat hij in deze kwestie, zoals hij gewoon was, eerder als prefect van de Congregatie van de Geloofsleer gehandeld heeft dan als paus. Toen kon hij uitspraken doen die door de paus gedekt werden. Nu handelde hij zelf als het hoogste gezag en kon hij de verantwoordelijkheid niet op een ander afwentelen. Hoe het ook zij, deze brief eert hem omdat hij diep door het stof is gegaan. Daarmee neemt hij de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken op zich. Tegelijk wentelt hij de schuld van zich af door zichzelf als slachtoffer van de hele kwestie te beschouwen. Daardoor ontkracht hij eigenlijk de excuses die hij wil maken. Het is afwachten hoe de hele zaak uiteindelijk zal uitpakken. Deze kwestie zal op zijn pontificaat blijven drukken, hoezeer hij door deze brief ook geprobeerd heeft de schade zoveel mogelijk te beperken.

T.B.

Woorden

Hoe kunnen
woorden je bekoren,
of zijn het toch
de woorden niet
maar wat ze roepen,
wat ze wijzen
en hoe je
door de woorden ziet

hoe 't leven
steeds opnieuw geschenk is,
hoe liefde
je bestaan plots kleurt
en dat
het allerkleinste zaadje
toch ergens
nog naar morgen geurt.

Hoe kunnen
woorden je bekoren:
ze zijn
het echte leven niet
maar doorkijk
naar het grote wonder,
een melodie
voor 't levenslied.

Adeleyd

April 2009

Wanneer deze Roerom op de mat valt is Pasen alweer, weliswaar recent, verleden tijd. Toch heeft deze christelijke hoogtijdag meegeleefd bij het totstandkomen van deze Roerom (7.14). Er wordt druk gereageerd op vorige afleveringen van het blad (2.8.23) hetgeen tevreden stemt. Twee artikelen over geestelijke verzorging (4.10) en tegen de bevrijdingsdagen in mei een bijdrage over het glas-in-lood van Chagall in Mainz (12). Er wordt een 'denkoefening' ingezet over de richting die de kerken mogelijk in moeten (16) en Tilburg blijkt andermaal te blaken van actie (18.19). Er wordt weer ruimte gemaakt voor Samen op Pad (5) en Gedicht Gedacht (9). De bijdragen van onze vaste medewerkers (2.3.6.7.22.24) completeren De Roerom, die andermaal door velen - op handen - gedragen blijkt te worden. Veel voldoening en plezier toegewenst met al deze pennenvruchten.

Redactie

Nieuws-, service- en communicatieblad voor mensen betrokken bij kerk en samenleving.

Redactie:

Nel Beex-Roos, Ad van Bergen, Franck Ploum, Pieter Reesink, Peer Verhoeven, Marcel Zagers

Medewerkers:

Ton Baeten, Toon van Beek, José van Blanckenburgh-Wijnen, Nel van Drie, Frans van Hattum, Joost Koopmans, Jeanne van Leijssen, Suzanne van der Schot, Huub Schumacher, Gérard van Tillo, Nico Tromp, Cor Versteeg, Rob van der Zwan

Vormgeving:

Ad van Beurden, Tilburg

Uitgever:

Stichting 'De Roerom' is gevestigd te 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch S 41083196.

Stichtingsbestuur:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven, Tilburg; Jan de Beer, Geldrop; Mebius Brandsma, Waalre; Denis Hendrickx, Tilburg; Cees Remmers, Hilvarenbeek; Marlies Scheepens-van Dijk, Tilburg; Bart Verreijt, Soest; Hans Waagemakers, 's-Hertogenbosch; Peter Wouters, Berkel-Enschot

Versrijnt:

Tienmaal per jaar. Prijs € 21,-; buitenland € 32,50

Redactie en administratie:

bezoekadres: Gasthuisring 54, 5041 DT Tilburg; Telefoon (013) 545 58 00 postadres: Postbus 90105, 5000 LA Tilburg

Banken:

Fortis Bank, Tilburg nr. 26.48.19.950; Postbank nr. 3406513

Redactie-secretarie:

Nel Beex-Roos
E-mail: redactie@deroerom.nl

Abonnementen-administratie:

Truus Kuipers
E-mail: adm@deroerom.nl

Internet:

http://www.deroerom.nl

Productie:

Van Beurden Graphics, Hasseltstraat 96, 5046 LM Tilburg; E-mail: vbg@becos.nl

ISSN 0921-5468

Brieven

Redactie

Twintig jaar

De Woord- & gebedsdiensten in de Kruisherkenkapel Uden gingen op 1 januari 1989 van start, nu dus twintig jaar geleden. De vieringen worden elke tweede zondag van de maand om 12 uur gehouden. Er zijn inmiddels tweehonderd zesenveertig vernieuwende en verrassende bijeenkomsten gehouden. Deze worden steeds door twee of drie leden van een werkgroep voorbereid en geleid. De werkgroep is oecumenisch samengesteld uit vrouw en man, jong en oud. De alom aanwezige wens om volwaardige, eigentijdse vieringen te beleven bindt hen. Allerlei ook minder voor de hand liggende vormen van gebed, liturgie, symboliek, muziek en zang brengen hen tot bezinning bij waar het eigenlijk allemaal om gaat. De volgende vieringen zijn 10 mei, 14 juni, 12 juli, 9 augustus, 13 september, 11 oktober, 8 november, 13 december. Informatie (0413) 26 26 62.

Heddy Bodewes

Lief hoor!

Lief hoor, beide stukjes van mij opgenomen in het maartnummer van De Roerom. Maar niet opgenomen de slot 'n' van mijn achternaam. Het is Keesen i.p.v. Keese. Zoals hieronder te lezen. Voor een volgende keer. Ik ben altijd met zijn drieën één van ons heet Fred dan is er ook nog Kees en ... wie is nou toch die derde? je vader of je moeder, je broer Je zus...? Hartelijke groet en zonnige wensen!

Fred Keesen

Weer goed

Meen te mogen concluderen dat 't weer een goed nummer is geweest, de maarteditie. Deze keer veel goede foto's en leuk om ook nog ergens een reactie van een lezer op een eerdere column van mijn hand op te merken.

Vind met name Peer jouw stuk over 'de stille gebieden' een aanrader en een 'aanraker'. Heb zelf wat minder met al die 'randkerkelijke' zaken, maar dat mag. Toch? Tot zover. Succes weer.

Jeanne van Leijssen

Twee reacties

Er zijn twee reacties gekomen op de publicatie van *Learing by playing* in De Roerom van december 2008. Er is 70 euro gegeven. De teamleden waren erg gelukkig met het geld dat via De Roerom en Te Voet Te Veld Helvoirt is binnengekomen en de kinderen nog blijer met alle kaartjes uit Nederland. Er zijn daardoor weer meer kinderen aangesloten. Heel erg bedankt voor alle moeite. Vriendelijke groet.

Marloes Vermeer

Dankjewel!

Via een e-mail die we gisteren kregen van een van de lezers van De Roerom hebben we begrepen dat ons artikel in het laatste nummer is geplaatst. Dankjewel daarvoor! Zo kunnen we onze ervaringen delen met velen... Zou je a.u.b. een tweetal nummers willen sturen naar de moeder van Tineke en ook naar mijn schoonmoeder? En, zo mogelijk, een paar exemplaren naar ons correspondentie-adres (mijn oude adres, waar nu mijn dochter woont)? Alvast bedankt! Succes met alle activiteiten voor De Roerom; zalig Pasen voor alle Roerommers! Hartelijke groeten. Penduka! Sta op!

Tineke van Berloo en Thom Spit, Namibië

Verkrijgbaar

De Roerom jaargangen 1991 t/m 2008 zijn verkrijgbaar bij fam. Snoeren, St. Oloflaan 36, 5037 ES Tilburg; (013) 467 06 17. Wie het eerst komt, het eerst...

Zeer aangesproken

De Roerom van maart heeft mij weer erg aangesproken. Jullie krijgen het op diverse manieren voor elkaar aan te sluiten bij de belevenissen en ervaringen van mensen die zich betrokken weten bij geloof en maatschappij. Het artikel van Thom Spit was voor mij een verrassing. Ik heb hem goed gekend in mijn Geldropse periode. Lezend in kranten kwam ik de volgende gedachte tegen. 'Elk mens heeft de eeuwige plicht om wat hard en wreed is te veranderen in een precieus en teder geschenk, wat ruw is in verfijning, wat lelijk is in schoonheid, confrontatie in samenwerking' (Yehudi Menuhin). Hartelijke groet.

Leny Bastiaanssen

Een verademing

In het maartnummer 2009 blz. 19 is mijn bijdrage *Oecumene op dood spoor* tot mijn genoegen opgenomen. Als veront-ruste protestantse bijdrage aan uw progressieve, verrassende, goed-ogende blad! Ik wil u daarmee complimenteren: het is een verademing, ja opluchting De Roerom te zien opbloeien op rooms-katholiek erf. Ik wil u daarom verzoeken om uw maartnummer te versturen ter kennismaking aan twee protestantse studie-genoten. Ik wens u een gezegende veertigdagentijd - we zijn halfweg! - en dito Paasmorgen!

Joop Pietersen, emeritus predikant

Corrigeren

In *Calvijnjaar* - De Roerom maart 2009, p. 1 - wordt de afkorting PKN uitgeschreven als 'Protestantse Kerken Nederland'. Het moet zijn: 'Protestantse Kerk in Nederland'. Kerk in het enkel- of meervoud maakt in dit verband erg veel verschil.

Redactie

Blijf in ons gloeien

Peer Verhoeven

In een lied resonanceert het hart en woorden vertellen wat stilte te zeggen heeft. Méér hoeven lied en woord niet te zijn of te pretenderen. Voor méér dienen ze niet.

Kyrie

Kyrie eleison

Doe wat goed is,
maar beroep je er niet op.

(moment stil)

Stel kwaad aan de kaak,
maar verwijt het niet.

(moment stil)

Mijd de zonde,
maar niet de zondaar.

Kyrie eleison

Niets zo ...

Zoek de stilte,
al wordt ze geschuwd.
Hoor de stilte,
al wordt ze overschreeuwd. -
Niets zo veelzeggend
als sprekende stilte.

Zoek rust, al zit
haasten ons in het bloed.
Neem rust, al heet het
verloren tijd.
Niets zo goed besteed
als weldadige rust.

Bid, al zijn
de getijden verdwenen.
Bid, al zijn
de woorden versleten.
Niets zo bezielend
als bidden op z'n tijd.

Gebed

Op wat anders bouwen
dan op de aarde waar we
zijn geboren en getogen
en we onze wegen gaan.

Op wie anders vertrouwen
dan op de mensen met wie we
op en af gaan en dagelijks
brood en beker delen.

Op wie anders bouwen
en vertrouwen dan op U,
Hart van leven, Kiem van hoop
voor tijd en eeuwigheid.

In een kind

In een kind echoot het verleden

neuriet de toekomst en
schatert het heden.

In een kind groet ons
een warme wereld
van liefde en licht.

In een kind wordt
het diepste en liefste wat
in mensen leeft vlees en bloed.

Je kind dopen: erkennen, belijden en bevestigen dat dit leven heilig en te heiligen is.

Die zijn zoals zij

Marcus 10,13-16

Mensen brachten kinderen bij Jezus. Ze wilden dat hij ze aanraakte. Maar zijn volgelingen probeerden hen bij hem weg te houden. Jezus merkte dit en zei verontwaardigd: 'Laat de kinderen bij me komen; hou ze niet tegen. Aan hen die zijn zoals zij behoort het rijk Gods; en wie Gods wereld niet beleeft zoals een kind, zal er van z'n leven niet binnengaan.' Hij nam de kinderen in zijn armen, zegende hen en legde hun de handen op.

In Jezus' geest hebben dichters en denkers verwoord wat kinderen in mensen wakker roepen. 'Het kind heeft geen moeite om achter de sluier van wat het ziet te zien Die niet te zien is. Je zou zeggen, dat het gisteren nog in Gods nabijheid was', schreef John Newman. 'Een kind is zoveel dichter bij de aarde en de hemel zo nabij. Het komt er nog maar net vandaan', zei dichter Willem Nijhoff. 'In de eerste lach van een kind komt uit een andere, niet zo vermoede en drukke wereld een bemoedigende wijsheid naar ons toe' mijmerde de filosoof Cornelis Verhoeven. Hoe betrouwbaar het leven en hoe

stellig onze hoop, las Jezus en velen met hem de eeuwen door van kinderen af.

Gebed

Komt de vraag naar U
niet langer in ons op -
klinkt de roep om U
nooit en nergens meer -

broeit het verlangen naar U
niet in ons hart -
dan doven geleidelijk
licht en vuur

verstomt het lied
stokt het leven
en zijn wij
onzelf niet meer.

Blijf daarom in ons gloeien
en dat wij U zoeken
- wie Gij ook zijt en
hoe ook genoemd -
in tijd en eeuwigheid.
Amen.

Alles is heilig

Ik zou
Uw ogen willen lenen, God ...
dan zou ik zien
dat alles samenhangt en
dat niets profaan is:
de dingen niet, de mensen niet,
wat gebeurt niet, -

maar dat alles
vanaf zijn oorsprong
door U is geheiligd en
medegeheiligd moet worden
door de goddelijke mens.
(Michel Quoist)

Geestelijke verzorging

Gérard van Tillo

Vroeger was geestelijke verzorging de taak van de pastor. Nu kan dat ook een musicus, kunstenaar, schrijver of komiek zijn. Welke gedachten zitten hier achter en welke ontwikkelingen zijn gaande?

Sinds mijn emeritaat ben ik betrokken bij de geestelijke verzorging in het Academisch Medisch Centrum (AMC) en het VU Ziekenhuis (VUMC) te Amsterdam. Beide instellingen hebben een staf van ongeveer zes geestelijke verzorgers die min of meer oecumenisch is samengesteld. Deze staven beschikken tevens over een lijst met gegevens van geestelijke leiders van niet in de staf vertegenwoordigde godsdiensten, zoals het hindoeïsme en het boeddhisme, zodat voorgangers van vrij veel religieuze richtingen ingeschakeld kunnen worden voor de geestelijke verzorging. Beide ziekenhuizen beschikken ook over een kapel, waarin in het weekend oecumenische vieringen worden gehouden; en over één of meer gebeds-/stiltencentra, onder meer voor moslims. Een probleem is dat de vieringen in de kapel slecht bezocht worden. Ook de vraag van de patiënten naar geestelijke verzorging in de traditionele zin is niet groot. Wel zijn patiënten geïnteresseerd in gesprekken over hun eigen situatie en over wat hen bezighoudt. Kerk en godsdienst komen daar vaak helemaal niet in voor.

Concept

Het begrip 'geestelijke verzorging' heeft een andere inhoud gekregen. Als mensen vroeger langere tijd buiten het bereik van hun kerkelijke gemeente of parochie waren, werden kerk en godsdienst als het ware naar hen toegebracht in de persoon van de aalmoezenier of de geestelijke verzorger. Dit gebeurde niet alleen als je naar een zieken- of bejaardenhuis moest of voor een tijdje achter de tralies werd gezet, maar ook als je in het leger ging of deelnam aan een zomerkamp van een scoutinggroep. Het doel hiervan was om mensen in staat te stellen te voldoen aan hun kerkelijke en godsdienstige verplichtingen. Later is deze geestelijke verzorging meer gericht op het ondersteunen van mensen in hun bijzondere of moeilijke situatie. Zo ontstonden specialisaties zoals het ziekenhuispastoraat, het legerpastoraat etc. Maar sinds de aanzienlijke teruggang van kerk en godsdienst staat lang niet iedereen meer open voor ondersteuning uit deze richting. Daarom is men ook aan de kant van het aanbod het begrip 'geestelijke verzorging' breder gaan interpreteren en heeft men er meer oog voor gekregen dat mensen onder bijzondere of moeilijke omstandigheden ook andere geestelijke behoeftes kunnen hebben dan religieuze. In het zieken- en ouderenpastoraat is bijvoorbeeld meer de nadruk

komen te liggen op bemoediging en volharding.

Niveaus

Geestelijk is alles wat niet stoffelijk, niet materieel is. Geestelijke verzorging kan daarom betrekking hebben op de hele immateriële kant van het leven. Daarin zijn verschillende lagen te onderscheiden. Ons gevoel heeft bijvoorbeeld een basis in het lichamelijke, maar de gewaarwording daarvan stijgt daar bovenuit. De psyche als geestesgesteldheid is al wat verder weg van het lichamelijke, al blijft die daar altijd mee verbonden. Nog abstracter is het kenvermogen als functie van de hersenen. Dan zijn er nog de geestelijke lagen die boven het individuele uitstijgen, maar waar mensen wel contact mee kunnen hebben zoals het sociale, het transpersoonlijke en de sferen van het transcendente en het goddelijke. Het stimuleren en activeren van de geestelijke vermogens van mensen op een manier dat zij zich daar wel bij voelen en hun lichamelijke conditie ten goede komt, kan onderdeel uitmaken van geestelijke verzorging. Daartoe kan bijvoorbeeld het goed verzorgen en smakelijk opdienen van de maaltijd behoren, en mensen op tijd voorzien van drankjes en water. Wat het geestelijk evenwicht ook ten goede komt is een schone en aangename leefomgeving, met frisse lucht, prettig licht en goede voorzie-

ningen, ook als het om media gaat zoals een alarmsysteem, kranten en tijdschriften, telefoon, radio, televisie en laptops. Nog belangrijker zijn mogelijkheden om familie, vrienden en vriendinnen te ontvangen en eens een goed gesprek te voeren. Sommigen hebben er tenslotte ook behoefte aan met een pastor te kunnen spreken en een religieuze viering bij te wonen. Tot zover gaat het om de normale voorzieningen die mensen thuis ook hebben. Maar de meeste mensen thuis kiezen daarnaast nog voor allerlei mogelijkheden voor ontspanning, zoals vakantie, wandelen en sport, reizen, etentjes, feestjes en uitgaan, het bijwonen van concerten en het bezoeken van bioscopen, theaters en musea. Als mensen een of twee weken aan een cruise deelnemen, treffen zij op zo'n schip alle ontspanningsmogelijkheden die je maar denken kunt. Dat staat in schril contrast met wat bijvoorbeeld de patiënten van zelfs het betere ziekenhuis geboden wordt, terwijl daar mensen bij zijn, die maanden of zelfs jaren in het ziekenhuis moeten verblijven.

Vernieuwing

Nu worden de meeste van de genoemde behoeften en mogelijkheden momenteel wel onderkend en men probeert daar zo goed en zo kwaad als dat kan ook vorm aan te geven. Zo hangt het AMC vol mooie kunstproducties. Ook worden er regelmatig kunsttentoonstellingen georganiseerd, die in de ruime gangen daar goed tot hun recht komen. In het VUMC wordt studie gemaakt van de speciale behoeften van mensen van andere culturen op het gebied van voeding, accommodatie en leefgewoonten. Op de transfer-afdeling, waar revalidatie belangrijk is, worden dagelijks activiteiten en zandsporten georganiseerd en de kinderafdeling is omgetoverd in een sprookjesland. Hoewel de afdelingen geestelijke verzorging van beide genoemde ziekenhuizen wel aan dit soort zaken meewerken, zijn die zelf nog traditioneel georganiseerd en bestaan uit verschillende dominees, aangevuld met een imam en een rooms-katholieke priester; op het AMC verder met enkele humanistische raadvrouwen. Met de nieuwe inzichten op het gebied van geestelijke verzorging zou het consequent zijn om de overkill aan theologen wat terug te brengen en ook andere relevante disciplines zoals psychologie, agogie, kunst en entertainment aan de staf toe te voegen of bij gelegenheid in te huren. Deze formule is niet minder evangelisch dan de vorige en geeft meer aandacht aan de verschillende dimensies van het welzijn van mensen.

Glasraam kapel ziekenhuis St. Trudo, België

Samen op pad

Redactie

Maandelijks ruimt De Roerom plaats in voor mensen met een beperking, hoe dan ook. Het gaat over hen of het komt van hen. Deze maand een boekbespreking door Peter Wouters en enkele gedichten van David Polman.

Onwijs Gaaf

Door de vermaatschappelijking van de zorg maken momenteel mensen met een verstandelijke beperking steeds vaker onderdeel uit van onze samenleving. Ook van onze geloofsgemeenschappen?

Interessant is het geworstel van de auteur met de benaming van zijn doelgroep. Hij noemt hen laagbegaafden, als tegenhanger van hoogbegaafden. Beide groepen vergen een specifieke aanpak, waarbij laagbegaafden vaak aanzienlijke kwaliteiten toegedicht kunnen worden, naast hun hulpbehoevende kanten. De auteur richt zich in dit boekje op de plaats van laagbegaafden, hun mogelijkheden en belemmeringen, in katholieke parochies. De resultaten zijn niet alleen maar positief. Hij hanteert een uitgebreide vragenlijst voor bisdommen, parochiepastores en hun vrijwilligers. Ook informeert hij bij geestelijk verzorgers in zorginstellingen naar integratie van hun cliënten in parochieverbanden. Zo komt toch een bemoedigend beeld tot stand van de praktische mogelijkheden, kansen en struikelblokken die zowel de laagbegaafden als de parochies onder vinden. Maar wie ervan doordrongen is dat een parochie niet compleet is zonder hun laagbegaafde medeparochianen en wie gelooft dat we herder kunnen zijn voor elkaar, mag zich niet laten ontmoedigen. Veel geduld zal nodig zijn.

De auteur bevraagt parochies en bisdommen op hun beleid ten aanzien van gehandicapten. Sluiten we hen door onze liturgie, pastoraal en catechese buiten of omarmen we hen? Aanvaarden en erkennen we de ander als anders? En weet je als parochie wie de ouders zijn met hun laagbegaafd kind en wat hun vragen zijn? Er volgt een inventarisatie van parochies en organisaties, met inspirerende voorbeelden van integratie. Er wordt steeds minder gekozen voor aparte kerkdiensten voor laagbegaafden, want dan staan ze nog apart! Acht parochies in den lande, vaak ondersteund door de geestelijk verzorger van een in de buurt liggende zorginstelling, geven een goed uitgewerkt voorbeeldverhaal. Daarnaast zijn er regionale werkgroepen die beschrijven hoe zij zich heel praktisch inzetten voor de integratie van laagbegaafden. Ook noemt de auteur kleine parochiële succesjes van integratie. Apart vermeld worden de internationaal bekende Arkgemeenschap (Gouda) en 'Geloof en Licht' (Liempde, Maastricht, Oisterwijk, Roermond en Volendam), beide opgericht door de Franse Canadees

David Polman (© Foto: Els Bloemen)

Jean Vanier. En het scheepsmaatjesproject in Friesland. Alle initiatieven streven ernaar om in deze steeds anoniemere samenleving de parochie een warm levend centrum te laten zijn. Een vrome wens? Het boekje brengt hulde aan de religieuze congregaties die in het vroegere katholieke Nederland de verstandelijk gehandicapten opvingen. Ook plaatst de auteur kanttekeningen bij officiële kerkelijke teksten betreffende gehandicapten en geeft zelf een theologische plaatsbepaling van de gehandicapte medemens in de katholieke gemeenschap. Hij eindigt met conclusies, stellingen, voorbeelden en aanbevelingen, zodat iedere parochie die van goede wil is, met dit boekje direct concreet aan de slag kan. Je hoeft het wiel niet meer uit te vinden, met enig geduld monteert je het onder je eigen parochiewagen. Het wordt waarachtig tijd dat parochies uit hun starre verleden opstaan en een beschermende mantel als veilige beschutting aanreiken aan deze kwetsbare groepen.

Peter Wouters

Wybe Dijk *Onwijs Gaaf*. Over de laagbegaafde in de parochie uitgeverij Abdi van Berne; ISBN 978 90 8972 010 8; € 13,95.

mijn geboorte

toen ik bij ons mam
in de buik zat
helemaal alleen
in het stikkedonker
moest ze een uur
of langer wachten
voor ik er uit kwam

ik wilde er gewoon
zo vlot mogelijk uit
toen ik geboren was
dacht ik...
eindelijk ben ik er uit
ons mam dacht er
precies hetzelfde over

David Polman

pasen

pasen is eigenlijk
een heel speciale dag
dan komt de paashaas
geverfde eieren
verstoppen in de tuin

pasen heeft ook iets
met Jezus te maken
meestal staat Jezus
dan op uit het graf
om weer te leven

eigenlijk is pasen
elk jaar hetzelfde liedje
de paashaas verstop de eieren
en Jezus gaat natuurlijk
weer verder met leven

David Polman

boek

zodra ik een boek opensla
blader ik een voor een
alle bladzijdes door

als ik achteraan ben
gaat het boek
vanzelf weer dicht
ik heb een boek zo uit

sommige mensen
doen er uren over
voor ze een boek uit hebben

eigenlijk snap ik daar niks van
het is gewoon een kwestie
van alle bladzijdes
achter elkaar doorbladeren

David Polman

Met de tamboerijn achter Maria aan

Huub Schumacher

Wie het Nieuwe of Tweede Testament opslaat valt recht in de armen van een majestueuze, uitbundige protestzangeres. 'Alle dikdoeners, gewichtige potentaten, bla-bla-figuren stoot Hij van de troon en Hij verheft de geringen.' De zangeres is Maria, moeder van Jezus. Maar er is met haar meer aan de hand. Iets meer en anders waardoor ze de eerste christenen nog meer ontroerde dan met haar moeder-zijn van Jezus: haar biddende houding.

Als het bij de kerk om Maria gaat, gaat het om andere dingen dan je verwacht. Het is opvallend dat haar naam bij de 'blijde, droevige en glorievolle geheimen van de rozenkrans' maar vier keer genoemd wordt. Een ander steelt er de show: Jezus. Dit zegt veel.

Maria, gisteren, vandaag en morgen

Edward Schillebeeckx en Catharina Halkes hebben samen in 1992 het boekje *Maria, gisteren, vandaag en morgen* geschreven. Het heeft bij mij veel losgemaakt. Tot dan toe zat ik gevangen in het beeld van een liefvallige bijna onaards vrome moeder van Jezus, met een lieflijke hemelse sluijer en haar voeten bijna letterlijk 'bovenaards'. Zo was ze thuis op de keukenkast, in de kerk, in Beauring, Lourdes en Fatima. Zo'n voorstelling van Maria zet zich bij je vast. Daar is door genoemd boekje aan gewrikt. De auteurs reikten de twee sleutels aan om zicht te krijgen op de 'echte' Maria, die de jonge kerk in vuur en vlam zette. Die had niets met zoetsappigheid en Lourdeswater vandoen. De auteurs breken door alle mogelijke aanslibbels heen en komen tot de oorspronkelijke situatie waarin Maria door Jezus en de eerstelingen van zijn beweging werd gewaardeerd. En dit heeft met haar bidden te maken, haar biddende houding.

De eerste sleutel

Je moet eens goed kijken naar wat er staat in Lucas 8,19-21. Ik geef de tekst weer in de vertaling van de Naardense bijbel:

'Zijn moeder komt naar hem toe, met zijn broers; vanwege de schare hebben ze hem niet kunnen bereiken. Hem werd aangekondigd: buiten staan je moeder en je broers en zij willen je zien! Maar ten antwoord zegt hij tot hen: mijn moeder en mijn zusters-en-broeders, dat zijn zij die het woord van God horen en doen!' Lucas (70 na Chr.) stelt het zó voor, dat

Jezus bij het horen van 'moeder, broers, zussen ...' spontaan het biologische overstijgt en die woorden onmiddellijk op een ander niveau verstaat: mijn moeder en mijn zusters-en-broers, dat zijn zij die het woord van God horen en doen. Geloven in Gods woord en dat woord doen, dát maakt iemand tot moeder, broer of zus van Jezus! Dóén wat Gods woord zegt is de ware grondslag van het leerling zijn van Jezus. Als Maria door Jezus geprezen wordt, is het om deze reden: om haar horen én doen van het Woord. Het biologische wordt hier sterk gerelativeerd, niet ontkend. 'Het Woord horen en doen' is veel belangrijker.

De tweede sleutel

Ook hier eerst de tekst: 'Het geschiedt als hij dit zegt dat zomaar een vrouw uit de schare haar stem verheft en zegt: zalig de schoot die jou heeft gebaard en de borsten waaraan jij hebt gezogen. Maar hij zegt: jazeker, zalig die het woord van God horen en er over waken' (Lucas 11,27-28). Jezus poetst niet weg dat hij door Maria gebaard is en aan haar borst heeft gedronken, maar hij zet er wel een kritische kanttekening bij. Voor Jezus is niet het louter biologische moederschap reden om zijn moeder zalig te prijzen. Jezus' repliek begint met 'jazeker'; direct daarna geeft hij het een wending, die te maken heeft met wat hij in de parabel van het zaad uitwerkt: het goede zaad zijn zij die het woord van God horen, vasthouden en vrucht laten dragen. Jezus weet zich de gezegende vrucht van Maria's schoot dankzij haar horen en vasthouden van het Woord. Daarom eren Hij en de kerkbeweging haar: om haar houding, haar voortdurende bereidheid zich ter beschikking te stellen van God. Zij zwaaien haar lof toe vanwege haar bidden. Jezus en de vroege kerk prijzen Maria niet zalig om haar moederschap maar omdat ze in haar de ware gelovige zien. Maria staat model voor geloven, voor bevrijdend in het leven staan en zo voor mensen opstanding mogelijk maken.

Godsgeschenk

Er is dan ook een prachtige naam voor deze vrouw bedacht, ingegeven door de naam van de zus van priester Aäron: Mirjam. In Exodus 15,20 staat: 'Daarom nam ook de profetes Mirjam, Aärons zuster, haar tamboerijn in de hand en alle vrou-

J. Rubach *Betende Hände*, Airbrush

wen kwamen dansend en spelend op de tamboerijnen achter haar aan. En Mirjam zong hen voor: 'Zing voor de Heer, want groot is Hij en machtig...'. Lucas en de zijnen moeten gedacht hebben: de naam van dié vrouw moet ook zij hebben aan wie wij Jezus te danken hebben zoals wij die, zijn leven overziende, zijn gaan kennen: Mirjam, Maria, het betekent: Gods-geschenk!

Het Magnificat was er al voordat Lucas rond het jaar 70 zijn evangelie schreef. Hij weefde het als een edelsteen in zijn tekstmozaiek (Lucas 1,47-55). Al heel vroeg in de Jonge Kerk was er sprake van Mariadevotie, die dus een bijbelse grondslag heeft. Lucas laat Elisabeth enthousiast uitroepen: 'Jij bent de gezegende vrouw en gezegend is de vrucht van je schoot. Waar heb ik het aan te danken dat de moeder van mijn Heer bij mij komt. Gelukkige vrouw die gelooft!' Het gegeven dat Maria, 70 jaar nadien, door Elisabeth 'moeder van mijn Heer' genoemd wordt, duidt er volgens Schillebeeckx op, dat 'de grond van alle (latere) mariale hoogheidstitels is gelegen in de gelóvige wijze waarop zij de moeder van Jezus van Nazaret werd' (blz. 55).

Ik zou zeggen: Kom op mensen, we gaan met tamboerijn en bellen in één grote stoet achter deze biddende vrouw aan!

Universiteit van Tilburg (UvT)

25 apr. 13.30-22.30 u. Midi Theater Tilburg: Dag van de filosofie.
www.dagvandefilosofie.nl

God's greatest gift

Rob van der Zwan

Vergeleken met het kerstfeest heeft Pasen in onze samenleving iets weg van een verplicht nummer. Goed, er zijn vrije dagen en de commercie laat zich niet onbetuigd door lang van tevoren een 'chocolade-eierenoffensief' te starten. Toch zal het *Lentefeest* het qua populariteit moeten afleggen tegen het *Winterfeest*. Vanuit 'God's greatest gift is remembrance' op een oorlogsgraf schreef Rob van der Zwan gedachten bij Pasen.

Puur vanuit christelijk perspectief gezien is Pasen het belangrijkste christelijke feest. In het kerstverhaal zijn de historische gebeurtenissen verzonken in een weefsel legendes. Met het paasverhaal zitten we dicht op historische gebeurtenissen.

Onoverbrugbaar

Dit brengt ons bij de dramatiek van de kruisdood van Jezus van Nazaret. Historisch en exegetisch onderzoek lijken alleen maar te bevestigen dat kruisdood en opstanding als centrale theologische thema's tot de oudste tradities van het christendom behoren. De afstand tussen dit persoonlijke drama dat zich rond het jaar 30 vlak buiten Jeruzalem voltrok en de universele betekenis die christenen erin lezen is tegenwoordig voor velen onoverbrugbaar. Wellicht is het kerstfeest daarom populairder dan het paasfeest. Zijn er wegen om het verhaal rond Pasen begrijpelijker en aannemelijker te maken?

Oog voor het aardse

Ik denk dat je het geloofsuitgangspunt van de verrijzenis niet geïsoleerd moet zien van de persoon en het handelen van Jezus en de uitstraling die hij blijkbaar had. Voorafgaand aan de verrijzenis is er de focus op de ondergang van het lichaam van de jongeman die Jezus was. Er is sprake van een curieuze sensualiteit en aardsheid die wellicht iets tonen van de joodse denkwereld, maar die in de christelijke

traditie ondergesneeuwd is geraakt door een grote nadruk op het 'boven'-natuurlijke. De Amerikaanse theologe Sallie McFague meent daarom dat in het spreken en handelen van Jezus de aardsheid, de gerichtheid op het hier en nu, de zorg voor en van mensen is onderschat.

Geschonden lichamen

In de overgeleverde verhalen over Jezus die met zijn volgelingen rondtrekt gaat het juist om het helen van de geschonden lichamen van melaatsen, lammen en blinden. Het betreft psychisch zieken genezen, verdrietigen troosten, honger en dorst opheffen. Voedsel en maaltijd delen zijn terugkerende thema's. Ook de Jezus' 'ethiek' - samengevat in Matteüs 25 en later bekend geworden als de werken van barmhartigheid - is in essentie gericht op het verlichten van menselijk lijden.

God's greatest gift is remembrance

In weerwil van de latere tradities die het lichamelijke ondergeschikt maken aan het geestelijke, lijken kruisiging en verrijzenis als symboliek te willen uitdrukken dat er een verwevenheid bestaat tussen het transcendente en het alledaagse. Het mysterie van het leven is volledig in een mensenleven ingeweven en maakt iedere mens uniek, de moeite van het herinneren waard. *God's greatest gift is remembrance* staat er op een Engels oorlogsgraf in Overloon, maar ook bestendig tot over de grenzen van de dood heen.

Overloon, Brits ereveld (© Foto: B. van Bohemen/NIOD). Ontwerp Offerkruis: Sir Reginald Blomfield

Niets ontbreken

Nooit zal er mij iets ontbreken... Deze prachtige zin hebben we onlangs nog gezongen bij de uitvaart van een vriend die aan het leven gestorven is. Ik vind het een mooie zin, omdat het ondanks alles overgave en vertrouwen ademt: wat er ook gebeurt of gebeurd is, het is goed. De volgorde van de woorden in combinatie met de muziek versterkt dit gevoel. En ook al herken ik deze houding van overgave lang niet altijd in mijn dagelijkse leven, omdat ik het tegendeel ervaar - het is een lied dat ik op bijzondere momenten graag zing. En wat mij betreft mag dit lied in het repertoire van geen enkel kerkkoor ontbreken. Een leuke woordspeling trouwens...

En dan een andere zin, uitgesproken door een bekende Nederlandse pedagoog: Ieder kind is voldoende uitgerust voor zijn eigen ontwikkeling. Een zin die je een paar keer moet lezen om de strekking ervan goed tot je te laten doordringen. Het is te lezen als een protest. Een protest tegen alle pogingen om kinderen via het onderwijs dingen te leren waarvoor zij niet de vermogens of talenten hebben. Een protest tegen elke samenleving die mensen niet accepteert om wie zij zijn en om wat zij kunnen. Ieder kind is voldoende uitgerust voor zijn eigen ontwikkeling en niemand kan achterlopen op zijn eigen ontwikkeling. Ik word er even stil van. Als het zó eens zou kunnen zijn... zo zou het moeten zijn; het is goed...

Zou dit een moderne of zelfs nieuwe variant op psalm 23 mogen zijn? Het zou zomaar kunnen en van mij mag het. Nu nog wachten op een tekstdichter die deze woorden in de juiste volgorde zet en een componist die in muziek een passend gevoel van overgave weet uit te drukken. En dan natuurlijk ook een samenleving die erin wil geloven...

Marcellus

Dit hebben wij gedaan

Parochiebestuur Lierop

Naar aanleiding van het artikel *Interesseert het niemand meer?* van Peer Verhoeven in De Roerom van maart 2009 willen wij onder uw aandacht brengen wat wij hebben gedaan met de boodschap vanuit het bisdom Den Bosch om de driehonderd parochies terug te brengen naar zestig parochies.

Wij zijn een kleine gemeenschap van vijfhonderd gezinnen te Lierop. Wij hebben op dit moment nog een eigen pastoor en een actieve geloofsgemeenschap met grote betrokkenheid. We hebben ongeveer 130 vrijwilligers die actief zijn in onze Koepelkerk en zijn daar trots op. Wij maken ons wel degelijk zorgen om wat er staat te gebeuren.

Wij als kerkbestuur hebben daarom een brief gestuurd naar bisdom Den Bosch waarvan ik u een bijlage zal toevoegen. Wij hebben gevraagd om een reactie van de bisschop maar tot op heden nog niets ontvangen. De brief is ook geplaatst in ons parochieblad De Koepel. Ook hebben wij deze brief verstuurd naar de omliggende parochies om onder de aandacht te brengen dat wij ons zorgen maken. We hebben daar positieve reacties op gekregen maar of ze verder iets met de brief hebben gedaan naar het bisdom toe weten we niet. Ook hebben we de brief verstuurd naar onze nieuwe deken Van de Laar maar hij zei ons dat we ons geen zorgen hoeven te maken.

Wij willen u ook graag laten weten wat we hebben gedaan tot op heden. We twijfelen nog of we de media verder gaan opzoeken. U bent vrij om onze brief te plaatsen. Hartelijke groet namens het kerkbestuur Heilige Naam Jezus te Lierop,

Els van der Heijden

Christusbeeld op 40 meter hoge koepel

Lierop, 6 februari 2009

Geachte Monseigneur Hurkmans, Bij het lezen van de berichten over de beleidsplannen van het bisdom Den Bosch voelen we ons als geloofsgemeenschap in het kleine Brabantse dorp Lierop meer dan een beetje teleurgesteld. Het gaat allemaal over een nieuwe structuur en schaalvergroting. We snappen dat het geringer wordend aantal priesters, het afnemend kerkbezoek, de financiële tekorten e.d. het bisdom nopen om maatregelen te treffen. Maar al die maatregelen lijken wel gebaseerd op een traditioneel kerkbeeld, waarin men wil vasthouden aan een door gewijde priesters gedragen kerk, met een duidelijke nadruk op de eucharistie en de andere sacramenten.

Daartegenover zou je ook een andere visie kunnen ontwikkelen, een visie die het heden serieus neemt en niet tot elke prijs vasthoudt aan het verleden. In deze visie kan het afnemend aantal priesters en de toename van pastoraal bewogen en goed toegeruste leken - onder wie opvallend veel vrouwen - uitgangspunt worden van een nieuw kerkbeeld, - een kerkbeeld, waarin de vrouw een grotere rol speelt en waarin de plaatselijke geloofsgemeenschap serieus wordt genomen. In deze visie zijn kleinschaligheid, nabijheid en menselijke maat de sleutelwoorden. Dus vragen wij met aandring dat het bisdom niet alles concentreert rond enkele gewijde priesters, maar juist de plaatselijke ge-

Neoromaanse Koepelkerk Lierop, Architect Carl Weber

loofsgemeenschappen zelfstandig de kans biedt hun geloof te vieren en te beleven. Het lijkt erop dat het bisdom liever ziet dat een kerk dan maar gesloten wordt en de gelovigen in een andere kerk, waar wel de eucharistie wordt gevierd, gaan kerken. Maar dat is volgens ons de dood van de plaatselijke geloofsgemeenschap, zeker in de kleine kernen.

Wat zou het mooi zijn als er vanuit het bisdom inspirerende geluiden kwamen over de mogelijkheden om op lokaal niveau op een eigentijdse manier samen geloofsgemeenschap te kunnen zijn, in de hoop dat er zodoende naast 'het wonder van Maartensdijk' ook een wonder van Lierop en nog vele andere Brabantse dorpen mag geschieden. Graag horen wij een reactie uwerzijds.

Met vriendelijke groet,
namens het kerkbestuur,

Pastoor J. Zwirs, voorzitter
E. v.d. Heijden, secretaris

Goede mensen

Met interesse De Roerom gelezen. Het is waar wat Peer Verhoeven schrijft *Interesseert het niemand meer?* De interesse is bijna niet meer op te brengen. Van de andere kant krijg ik weer moed door het artikel van Fred Keesen *Geloven begint op straat*. Dat is de juiste richting om geloof en liefde waar te maken. Hierbij nog een eventuele bijdrage. Alle goeds!

Onmogelijk is het niet

De dood bevat ook goed nieuws: angst, ziekte, lijden, geroddel stopt het kwalijke wordt tot niets, voorbij.

De stilte van de dood binnengaan heeft iets van vredige rust, van rustige leegte die geen liefde maar ook geen pijn kent.

De vrede die de dood om niets schenkt gaat wel ten koste van hen die van mij houden, zou deze liefde zich herstellen?

Indien God is, is Hij de enige die onze liefde kan doen behouden, wellicht zal Hij van onze dood iets moois maken.

Onmogelijk is het niet.

Frans Boddeke

Gedicht Gedacht

Keuze van de redactie

De redactie van De Roerom geniet het voorrecht iedere maand meerdere gedichten en compact geformuleerde gedachten toegestuurd te krijgen. Zoveel zelfs, dat zij - onder dankzegging - een keuze kan maken.

Meer dan ooit

Onze vrienden Oscar en Paul -
ze kunnen nu wel doodgeschoten zijn,
Maar in wat zij geloven
en waar ze voor stonden,
zijn ze niet dood.
Ze kunnen wel
jullie lichamen verwoest hebben,
maar jullie geest, jullie geloof
en waar jullie voor stonden
is meer levend dan ooit.
Ze kunnen wel geprobeerd hebben
jullie te laten verdwijnen uit Kenia,
maar jullie tweeën zijn meer levend
in de geesten van de Kenianen
dan ooit tevoren, meer levend
in de gedachten en harten
van jullie jonge weduwen en kinderen,
meer levend voor de hele wereld,
die schreeuwt om recht in jullie zaak.
Ze mogen denken dat ze
jullie hebben doen zwijgen,
maar meer
dan tienduizenden landgenoten
zullen de tranen drogen
van jullie families en geliefden.

Voor Oscar King'Arā en Paul Oulo strijders voor mensenrechten vermoord in Kenia. Beatrice Kamau, directeur Social Reform Centre van Kenia. Bron: www.pambazuka.org (uit AEN maart '09)

Cirkel gewijs

In de volheid van je dagen
Wil je geven, alles dragen
In de volheid van je tijd
Is je hart gebenedijd.

Komen echter windenvlagen
Koude uren, onbehagen
Ongewild je leven in
Hoed je dan voor tegenzin.

Denk dan aan je goede dagen
Toen je gaf en niets wou vragen
Hoop op de voorzienigheid
Met het tanen van de tijd.

Want de cirkel van het leven
Spaart de mens niet, oud gegeven;
Eindigheid is ieders lot
Rust en eeuwigheid in God.

In de volheid van je dagen
Kun je geven, alles dragen
In de volheid van je tijd
Is je hart gebenedijd.

Ine Verhoeven 2009

Roos

Jij bent een grote roos
in cadeauverpakking

telkens als ik erin kijk
zie ik zoveel schoonheid
die ik niet benoemen kan

het ware leven zelf
is soms 'getekend'

vol overgave blijft
de kracht van liefde
stralen en weergeven

de bron van bestaan
de kracht om te leven

het allermooiste
om te geven

Henny van Herck

Vijf en tachtig

Ik kruip door de krullen
van slijpsel de weg
van het leven

De ogen vermoeider
open om toch aandacht
aan alles te geven

Met jaar in jaar uit
vermindering van
krachten

In de hoop nog veel
jaren te krijgen
om nuttig te zijn

Dieper begrip
van mezelf en
verder ploegen

De voren ontdekken
van hoe alles in elkaar steekt

Om ze te bemesten
voor het nageslacht dat
ze verder openbreekt

Zo graven mensen verder
tot alles open en bloot ligt

En het einde nabij, alles
opnieuw wordt opgericht:
Leven is eindeloos

Je mag aan de wisselwerking
langer meedoen naargelang
het opgedane zicht

Ben Strik oud-missionaris musicus en schrijver van ondermeer 'God in een ander jasje' en 'De nieuwe mens'.

Ben (1923) en Patty Strik

Herstelgericht pastoraat

Walther Burgering

Boskapel

21 apr. 20.00 u. Augustinus, mysticus.
Graafseweg 276, Nijmegen;
www.boskapel.nl; (024) 355 49 03

Begijnhofgesprekken

19 apr. 10.30-12.30 u. Gemeenschapshuis 'De Ronde', Tongelresestraat 146, Eindhoven: Chagall, door Ruud Bartlema.
Mevr. E.J. Spiertz, Grevenmacherhof 11, 5625 LS Eindhoven; begijnhofgesprekken@kpnmail.nl

Abdij van Berne

24 apr. 19.30 u.-26 apr. 15.00 u. Het dagelijks leven als oefening; 15 mei 19.30 u.-17 mei 15.00 u. Vrijheid in verbondenheid.
Sonja van Dalen, Abdijstraat 49, 5473 AD Heeswijk; (0413) 29 92 99; gastenbroeder@abdijvanberne.nl

DAC

24 apr. 16.00 u.-26 apr. 14.00 u. Bijbels leerhuis; nieuwe manieren van bijbel lezen; 25 mei 14.00 u.-29 mei 11.00 u. De grote stilte ingaan.
Stadsdam 1, Huissen; (026) 326 44 24; info@dominicaanscentrum.nl

Eckhart lezing

14 mei 20.00-22.00 u. Prof. Molkenboerstr. 5, Nijmegen: 'Wie iets prijsgeeft om Mij-nentwil...'
(024) 323 49 46 (P. Juffermans)

Abdij Koningshoeve

15 mei 10.00 u.-17 mei 14.00 u. Aandachtig bij de bron.
(0487) 51 43 95;
www.yogaschoolmahima.nl

Hof van Lof

14 mei, 9.20-15.30 u. Liturgisch Bloemschikken; 7, 16, 22, 29 mei 14.00-16.00 u. Rondleiding.
(073) 642 10 56 (di t/m za 9.00-12.00 u.) Hacken.TH@inter.nl.net

Het r.k. justitiepastaat bestaat dit jaar zestig jaar. Dit jubileum wordt gevierd met diverse activiteiten. Dinsdag en woensdag 17 en 18 maart kwamen vijftientig gevangenis-pastores en emeriti in Soesterberg bij elkaar om te luisteren naar lezingen over herstelgericht pastoraat dat voor gedetineerden begint bij schuldverwerking.

Hoofdaalmoezenier Fred van Iersel deed de aftrap met een bijdrage over de verhouding dader en slachtoffer en over de beeldvorming rond criminaliteit en detentie. Justitiepastor Anne-mie Jonckheere werkte in haar lezing de rol van het herstelgerichte pastoraat fundamenteel uit.

Rechten gedetineerden

In de Nederlandse samenleving van dit moment heerst een te grote behoefte aan veiligheid en beheersing, volgens hoofdaalmoezenier Van Iersel. 'Aandacht voor de rechten van gedetineerden - zeker ook van vreemdelingen zonder verblijfstitel - en de zorg voor gedetineerden worden vanuit delen van de samenleving met scepsis en argwaan bekeken. De huidige overheersende liberale ethiek die iedereen een maximale vrijheid toekent, vindt in onze samenleving een ondergrens in het *no-harm principle*: ieder is volstrekt vrij, zolang de ander geen schade wordt berokkend.'

Aandacht voor preventie

'Gelukkig zien we in het denken over ons rechtsstelsel ook nuancerings- en tegenwaartse trends zoals herstelrecht en herstelbemiddeling. Dit zijn mechanismen waarin de verstoorde verhouding tussen dader en slachtoffer zó in beeld

Hoofdaalmoezenier Fred van Iersel (© Foto: Walther Burgering)

komen dat er aandacht komt voor preventie. De risico's van een claimcultuur worden gereduceerd, slachtoffers worden op hun verantwoordelijkheid aangesproken en nuances in de beeldvorming rond criminaliteit en detentie zijn mogelijk', aldus de hoofdaalmoezenier.

Herstel relatie

Volgens de ethicus Van Iersel zet dit weinig zoden aan de dijk: 'Een liberale moraal, die slachtoffers als primair moreel referentiepunt neemt, is fundamenteel reactief en dus niet op preventie gericht. Zolang er geen slachtoffers zijn blijven maatschappelijke problemen en knelpunten buiten beeld. Daarnaast zet deze liberale moraal in feite een premie op slachtofferschap. En dit leidt weer tot een claimcultuur, met alle accent op rechten van slachtoffers en niet op de verbroken en te herstellen relatie tussen slachtoffers en daders.'

Pijnlijk misverstand

Deze moraal kan leiden tot een disbalans in rechten en plichten van slachtoffers. Een dialoog over verantwoordelijkheden van slachtoffers kan tot taboe verklaard worden, omdat deze *blaming the victim* zou kunnen betekenen. Dit is een pijnlijk misverstand, aldus Van Iersel. 'Een slachtoffer, dat verantwoordelijkheid neemt voor de eigen toekomst en mogelijk die van een dader, neemt niet per se de schuld op zich voor het ontstaan of veroorzaken van een probleem! Overigens wijzen psychiatrische en klinisch-psychologische studies naar slachtofferschap uit, dat slachtoffers het vermogen hebben om een crisis mentaal te overleven. Mensen aanspreken op deze kracht werkt sterk herstelbevorderend.'

Verharding

De bevoorrechte morele positie van het slachtoffer heeft, volgens de hoofdaalmoezenier bij justitie, ook een merkwaardig effect op gedetineerden. 'Hij of zij komt daardoor meer en eenzijdiger in beeld als de dader van wie de rechten mogen of zelfs moeten worden geminimaliseerd en die primair op eigen verantwoordelijkheid moet worden aangesproken. De oogst is dus verharding van het recht en rechtstoepassing. Het is mogelijk een correctie op eerdere vormen van een doorgesloten benadering van gedetineerden als slachtoffer. Maar de pastorale ervaring leert dat de meeste gedetineerden tevens een geschiedenis van slachtoffer met zich meedragen. Een simpele opdeling van de sociale werkelijkheid tussen daders enerzijds en slachtoffers anderzijds werkt niet. Er is geen enkele reden om de samenleving collectief als slachtoffer tegenover een ander collectief, de criminelen, te plaatsen.'

Gevangenispastor Anne-mie Jonckheere © Foto: Walther Burgering

Herstelgericht pastoraat

In Nederland staan de gevangenispastores in de context van een versterkte inzet van de overheid op terugdringen van recidive en op doorzorg. 'Wij kunnen met herstelgericht pastoraat een bijdrage leveren. Ik denk dat het gevangenispastoraat al heel veel elementen van herstelgericht pastoraat bevat. Het is gevormd door een eeuwenlange traditie van aandacht voor het geloofsleven van gedetineerden en van een gelovige inzet voor sociale gerechtigheid en barmhartigheid. Herstelgericht pastoraat is voor ons een stem tegen de liberale moraal.'

Gevangen schuldbesef openbreken

Gevangenispastor Anne-mie Jonckheere sprak over criminaliteit in relaties, over het kwaad als aanzet tot verantwoordelijkheid en dialoog en over meerzijdige partijdigheid en waardigheid als voorwaarde voor herstelbemiddeling tussen dader en slachtoffer. Een groot deel van haar betoog ging over schuldbesef en schuldverwerking. 'Uiteindelijk moet schuldbesef bij de dader leiden tot het opnemen van verantwoordelijkheid. De gevangenschap van het schuldbesef moet worden opengemaakt en omgevormd tot inzet om herhaling van het delict te voorkomen. 'Dit nooit weer' wordt een kracht die het handelen ten goede richt. Authentiek schuldgevoel van de gevangene lost op in verantwoordelijk handelen.'

Mysterie van de kruisdood

Het gevangenispastoraat kan daarbij helpen door schuld uit kracht van liefde zichtbaar en draaglijk te maken. Zij citeerde wat een jeugdige gedetineerde zei:

'Als iemand écht liefdevol tegenover je staat, zie je je eigen fouten goed.' Als spiritueel ijkpunt hield zij de collega-gevangenispastores voor: 'Het paradoxaal samengaan van liefde, schuldopenbaring en transformatie van schuld raakt aan het mysterie van kruisdood en verrijzenis, dus aan het hart van wat bevrijding in christelijke zin beduidt. In de praktijk manifesteert zich dit alles in deelaspecten, brokkelige processen en stukwerk. Wat het justitiepastoraat betreft wordt hiermee het concrete werk en de zorg voor schuldverwerking bij gedetineerden een

onmiskkenbaar inhoudelijk en spiritueel ijkpunt. De meerzijdige partijdigheid, die voor elk herstelgericht werken de grondhouding vormt, wordt bij de pastor permanent geïkt aan wat in de voorstelling van Christus' nederdaling ter helle centraal staat: geweldsvrije liefde breekt de ketens van de schuld.'

Met open ogen aanzien

Herstelgericht pastoraat verplicht in dit opzicht ook de pastor tot groei. De zorg voor schuldverwerking bij de gedetineerde heeft liefde nodig als anker voor hem of haar. Liefde is voor Jonckheere het vermogen om de werkelijkheid te zien en te aanvaarden zoals zij is, inclusief de verstrengeling van goed en kwaad waardoor zij getekend is - hoe schrijnend die verstrengeling ook is. 'In Jezus' kruisdood wordt zichtbaar welke immense dynamiek tot stand komt. 'Vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen' (Lucas 23,34). Wanneer op het kruis, in de trouw aan het goede, ook het door anderen bedreven kwaad met open ogen wordt aangezien, blijkt van de liefde een ongeziene invloed uit te gaan. Omdat zij vrij is geworden van geweld, roept zij geen weerstand meer op en trekt het waarachtig goede naar boven', aldus Jonckheere.

Liefde breekt de ketens

'Dit soort liefde herschept de aarde omdat zij de blik van de schuldige mens op zichzelf herschept. Alleen ultieme liefde is krachtig genoeg om voluit te ervaren waar reële schuld ligt. Schuld wordt niet in mindering gebracht op het bestaansrecht van een mens. Het is de kunst om de werkelijkheid te zien en te aanvaar-

den. Geweldsvrije liefde breekt uiteindelijk de ketens van de schuld. De pastor moet dus steeds verder ankeren in de liefde om tot broederlijke en zusterlijke inzet te komen ten aanzien van mensen die aangeklaagd zijn voor delicten'. Voorwaar een opdracht die voor de jubilerende justitiepastores om spiritueel onderhoud vraagt en zonder welke het werken binnen de setting van penitentiaire inrichtingen en met verdachte of afgestrafte mensen niet mogelijk is.

Instituut voor het Justitiepastoraat

In het najaar feesten de justitiepastores nog verder met de langverwachte opening van het Theologisch Instituut voor het Justitiepastoraat (TCJ) aan de Universiteit van Tilburg. Daarbij zal het handboek voor het justitiepastoraat worden aangeboden. De dag erna vindt een internationaal seminar plaats over detentie en mensenrechten.

Binnen de muren

Naar binnen kijkend van Walther Burgering, geeft de lezer een goede inblik in het pastoraat binnen de muren van een penitentiaire inrichting. De indeling is overzichtelijk. Op systematische wijze wordt de lezer langs de vele facetten van het werk van de pastor binnen een inrichting geleid: hoe vrijwilligers begeleiden, samen een psalm bidden in de cel, de nazorg voor de gedetineerden en hoe kerken daarbij een rol kunnen spelen. Het boek biedt echter meer dan - praktische - informatie. Vrijmoedig reflecterend geeft de auteur niet alleen een inblik op de geloofsbetrokkenheid van de pastores tot de mensen, maar ook hoe zij in het leven van alledag persoonlijk voor God staan. Vanuit die persoonlijke visie klinkt ook door wat de auteur als core-business van het pastoraat - waar-schijnlijk zowel binnen als buiten de muren - beschouwt: 'Het specifieke aan pastoraat is immer dat het expliciet of impliciet God ter sprake brengt.' (blz.47) Hoe dit gebeurt binnen de muren van een penitentiaire inrichting is zeker het lezen waard.

Ineke van de Par

Walther Burgering *Naar binnen kijkend. Reflecties vanuit het justitiepastoraat*. Uitg. Fortmedia Vlaardingen, ISBN: 978 90 7721 941 6

Welke keuze maak jij?

Franck Ploum

La Cordelle

27 mei 20.00 u-3 juni 11.00 u.: Pinksteren inspiratie-week; 30 mei 20.00 u-1 juni 16.00 u. Jongerenweekend. *Mariastraat 45, Cadzand; (0117) 39 29 97; info@lacordelle.nl*

Vieren

26 mrt 20.00-22.00 u. Dominicuskerk, Prof. Molkenboerstraat 5, Nijmegen: Pinksteren, het feest van de H. Geest door de lutherse predikante drs. Perla Akerboom-Roelofs. *(024) 358 01 75 (Margot Niekus); (024) 322 82 85 (Ans Metz); www.albertinuingenootschap.nl*

Damiaancentrum

Tentoonstelling 'Wij Dami-anen' geprolongerd t/m 28 juni 2009; iedere zondag, 11.00-16.00 u. 29 mrt. 12.00-13.00 u.: Lezing over het boek *Pubers voor God. Slophoosweg 1, 5491 XR Olland; (0413) 29 12 00; info@damiaancentrum.nl www.damiaancentrum.nl*

Priorij Emmaus

1 mei 20.00 u. tot 3 mei 14.00 u. Meditatie De weg naar binnen; 9 mei 10.00 u. tot 16.00 u. Bibliodrama De Schrift doen. *Diependaalsedijk 17, 3600 AB Maarssen; (0346) 56 21 46 (ma. t/m vrij. 9.00-12.00 u.); info@priorijemmaus.nl*

Limburgs Museum

1 mei t/m 16 aug. di t/m zo 11.00-17.00 u. Foto-expositie van Martien Coppens in Limburg. *Keulsepoort 5 Venlo; (077) 352 21 12; www.limburgsmuseum.nl*

Thomashuis

24, 25 en 26 apr. 20 km per dag lopen in de wijde omgeving van Zwolle. Vertrek en terugkomst vieren in het klooster. Overnachtingen in een eenvoudige accommodatie. *Assendorperstraat 29, 8012 DE Zwolle; (038) 425 44 12; thomashuis@kloosterzwolle.nl*

Over twee weken staan we weer stil bij vrede en vrijheid. Ook gedenken we dan de sneuvelde in de vele gevechten voor diezelfde vrijheid en vrede. Wanneer het gaat om oorlogswonden helen en steeds opnieuw dezelfde menselijke drama's voorkomen, valt telkens het woord *verzoening*. Marc Chagall (1887-1985), de Franse kunstschilder van joods-Wit-Russische afkomst, heeft een poging gedaan om het begrip verzoening te verbeelden in glas-in-lood ramen, te zien in de St. Stefansdom in het Duitse Mainz. Jacques Maas bestudeerde samen met Nico Tromp de ramen intens en langdurig. 'Deze ramen wijzen me op mijn verantwoordelijkheid'.

Jacques Maas (1947) is als universitair hoofddocent catechetiek verbonden aan de FKT Utrecht. Sinds 1983 houdt hij zich bezig met de Franse Semiotiek in woord en beeld, waarbij het enerzijds gaat om het verstaan van teksten en anderzijds het bestuderen van (religieuze) kunst.

Semiotiek?

'Semiotiek is de leer van de tekens', aldus Maas, 'wij communiceren met elkaar via tekens die verpakt kunnen zijn in taal, maar ook in architectuur en beelden.' Bij taal en beelden kan iedereen zich wel iets voorstellen, maar welke tekens zijn er verborgen in architectuur? 'Een architect wil met een gebouw iets oproepen. Bijvoorbeeld geborgenheid of een zakelijke sfeer. Het feit dat je bij het binnengaan van een kerk meestal vanzelf stil en rustig wordt, heeft te maken met de architectuur. De architect maakt gebruik van tekens, die verstillend teweegbrengen.'

Beelden

Bij het werken met beelden en kunst wordt er nauw samengewerkt met Nico Tromp, wiens teksten zeer regelmatig in De Roerom te lezen zijn. 'De samenwerking met Nico heeft inmiddels een drietal boeken opgeleverd. Als eerste verscheen in 1997 een boek over constructief bijbel lezen. Daarna volgde een boek over reli-

De St. Stefansdom van Mainz

gieuze etsen van Rembrandt en in 2004 hebben we een project rond Marc Chagall afgesloten. Het project is afgerond; de publicatie laat nog op zich wachten.'

Marc Chagall

Rembrandt en Chagall

De geschiedenis van het Chagall-project begint bij Rembrandt. 'Een collega nam afscheid en zoals zo vaak kwam er een afscheidsbundel. Ik besloot een bijdrage te leveren aan de hand van de beroemde ets die Rembrandt maakte van het Emmausverhaal. Je ziet de twee leerlingen en in hun midden een zee van licht. Jezus is uit hun midden verdwenen en niet meer zichtbaar. Maar door de enorme hoeveelheid licht gaat je aandacht automatisch naar de plek waar Jezus geweest moet zijn. Hiermee wilde ik tot uitdrukking brengen dat deze collega dan wel weg ging maar misschien na zijn vertrek, net als Jezus, wel aanwezig zou zijn dan voorheen.' Maar daarmee was er nog geen boek. 'Samen met Nico Tromp ben ik toen verder gegaan en zijn we andere etsen van Rembrandt onder de loep gaan nemen en dat resulteerde uiteindelijk in een boek. Rembrandt was wat de religieuze kunst betreft natuurlijk de meester van de Gouden Eeuw. Chagall was voor ons ongetwijfeld de meester van de religieuze kunst van de twintigste eeuw. Dus voor ons was het een logische stap om na Rembrandt aan de slag te gaan met Chagall.'

Mainz

In de zoektocht naar werken die in aanmerking zouden komen voor nader onderzoek stuitte Maas op een groots project in Mainz, waar de St. Stefansdom volledig door Chagall van glas-in-lood is voorzien. 'Dit project is om twee redenen bijzonder. Op de eerste plaats is dit zijn laatste grote project. Hij werkte samen

met de beroemde glazenier Charles Marc, die het werk uiteindelijk ook heeft afgemaakt. In 1985 zei hij tegen hem: 'Marc maak jij het af, want ik ga dood.' En dit bleek ook zo te zijn. Maar veel fascinerender is natuurlijk het feit dat we hier te maken hebben met een toppunt van tegenstellingen: een joodse kunstenaar in Duitsland in een katholieke kerk.

Shoa ramen

De priester Klaus Mayer was pastor in de St. Stefansdom, toen hij in 1973 op het idee kwam Chagall te vragen een raam te ontwerpen voor de kerk. Hij vroeg hem een verzoeningsraam te maken, dat centraal in de absis geplaatst zou worden. Zo wilde hij de herinnering aan de Shoa - letterlijk 'ramp' - een centrale plek geven in de kerk. 'De onderhandelingen gingen moeizaam en duurden uiteindelijk drie jaar. Het geheel werd bemoeilijkt omdat Chagall zich na de Holocaust had vorgenommen geen voet meer op Duitse bodem te zetten. Uiteindelijk kwam hij in 1976 met ontwerpen op karton. Tot ieders verbazing betrof het ontwerp echter niet alleen het centrale middenraam, maar alle drie de middenramen. In 1979 volgden er weer twee ramen en in 1980 kwamen er nog meer ontwerpen. In 1985 ontwierp hij de dwarsbeuken en de overgebleven vensters. Een paar ramen bij de ingang waren nog niet ontworpen en dat heeft Charles Marc uiteindelijk gedaan. Ze passen echt perfect bij de ramen die Chagall ontwierp. In 2002 werd het laatste van deze ramen geplaatst.' Uiteindelijk heeft Chagall het resultaat alleen op film gezien. Hij weigerde naar Duitsland te komen.

Zee van blauw

Wie de kerk in Mainz binnengaat wordt opgenomen in een zee van blauw. Waar je ook kijkt of staat, blauw overheerst. 'De blauwe kleur geeft een heel bijzonder licht in de kerk. Door het blauw komen de ramen als het ware naar voren en werpen zij hun afbeeldingen de kerk in. Alle ramen leiden je uiteindelijk naar het hoofdtraam, centraal in het midden. In dat middenraam ontplooit zich de heilsgeschiedenis met alle figuren die daar bij horen.'

Wel of geen offer?

Het centrale raam bestaat uit vier delen. Beneden begint het met de ontmoeting van Abram en Sarai met de drie vreemdelingen. Daarboven volgt de onderhandeling tussen God en Abraham over Sodom en Gomorra. Dan als derde het belangrijkste raam met daarop de binding van Isaak. Tot slot is bovenin te zien hoe Mozes de tien woorden naar beneden brengt. 'Dat hele middenraam gaat over leven en dood, over toekomst en geen toekomst, over heil en bevrijding. Volgens ons is de centrale vraag van het middenraam: offert hij wel of offert hij niet? Chagall beeldt in zijn werk eigenlijk nooit het moment zelf af. Hij toont niet het gebeuren zelf, maar precies het mo-

ment ervoor. Hierdoor laat hij altijd ruimte voor vragen. Chagall was een chassidische jood. Voor Russisch chassidische joden zijn bijbelverhalen geen geschiedkundige weergaven. De verhalen gebeuren weer en weer en opnieuw, tot op vandaag.'

Verzoeningsramen

Waarom kun je zien dat deze ramen in het teken van verzoening staan? 'Het is een spel van leven en dood. Het is geen verbeelding van wat ooit gebeurd is. De ramen roepen de vraag op, of het weer kan gebeuren en of het weer gebeurt. De vraag is dan niet of iemand toen en daar iets gedaan heeft, maar of jij het doet of niet. Die vraag stellen de ramen aan de kijker, aan jou en aan mij.' Maar wat is dan de verzoening? 'Het antwoord dat de ramen je geven is dat verzoening iets is dat jij zelf moet doen. De ramen tonen het moment waarop je de keuze hebt om de ene of de andere kant op te gaan. Jij moet zelf die keuze maken en die kun je niet op iemand anders afschuiven.'

Spoken in beelden

Chagall heeft zelf nooit uitleg gegeven bij zijn schilderijen. Dat zou ook niet passen bij iemand die intuïtief werkt. 'Chagall sprak alleen in zijn beelden en heeft nooit iets verteld over zijn werk. Het is bekend dat hij nooit werkte met vooraf gegeven concepten of kaders. Het duidelijkst blijkt dit uit het feit dat er op de eerste kartonschetsen kreten staan die niet overeenkomen met wat hij geschilderd heeft. Zo staat er bijvoorbeeld *Visoen van vrede*, maar Jesaja is op het raam niet terug te vinden. Verderop in de kantlijn staat *Jongelingen in de vuuroven* en *Ezechiël*, maar in de schetsen en de uiteindelijke ramen is van deze verhalen niets terug te vinden. Hij heeft dus wel degelijk nagedacht over de vraag welke bijbelverhalen en bijbelfiguren bij verzoening en Shoa passen. En denkend aan de Holocaust komen natuurlijk Ezechiël bij de bottenkuil, de vuurovens en Jesaja als profeet van de vrede boven. Maar op het moment dat hij is gaan schilderen komt er dus iets heel anders uit. Hij heeft zich dus ook in dit project niet laten vastpinnen op een concept.'

Verantwoordelijkheid

Wanneer je lang op studieuze wijze kijkt naar kunst, loop je het gevaar alleen nog maar te letten op techniek of concepten. Toch wordt Maas nog steeds geraakt door de verzoeningsramen van Chagall. 'Deze ramen wijzen me op mijn verantwoordelijkheid. Een verantwoordelijkheid waarvoor ik niet mag weglopen. Hoe klein mijn bijdrage ook is, ik moet beseffen dat wat gebeurd is weer kan gebeuren. Ik kan het niet afschuiven op wie dan ook in deze wereld, ik kan het niet afschuiven op God. Ik ben een vrij mens en ik maak de keuze. Deze ramen tonen, dat de bijbelse beelden uiterst actueel zijn en nog steeds een grote zeggingskracht hebben.'

Hopen hartspier van leven

Peer Verhoeven

'Ik heb gezien dat het leven temidden van dood en vernietiging blijft bestaan en dat er dus een hogere wet moet zijn dan die van dood en vernietiging.'
(Mahatma Gandhi)

Tony van der Meulen, op reis door Uganda, schreef in de Goede Week van 1998 in zijn dagelijkse rubriek *Nieuws van de Evenaar* over Nico Oméke, de eerbiedwaardige tachtigjarige stamleider van Kakakwi. Hij heeft ooit driehonderd runderen gehad, maar ze zijn hem geleidelijk ontstolen door de Karamojon; zijn zoon, net afgestudeerd is uit jaloezie door een plaatsgenoot vermoord en een dochter van hem stierf vorige maand in het kraambed. 'Maar het leven gaat door ... Ik kom hier her en der een taai optimisme tegen dat onverwoestbaar is' besluit de voormalige hoofdredacteur van het Brabants Dagblad, die daarmee toen bewust of onbewust in de Goede Week een paasboodschap schreef.

Charles Péguy, religieus socialist en als mens en schrijver de Franse evenknie van onze dichteres Henriëtte Roland-Holst, schreef jaren terug zijn loflied op de hoop dat inmiddels in alle talen vertaald is. 'De hoop, zegt God, die verbaast me; mijzelf; die is verbazingwekkend. Dat de mensen zien hoe alles gaat en geloven dat het morgen beter wordt. Dit is verbazingwekkend en echt het grootste wonder van onze genade. Ik sta er zelf verbaasd van ...'

Václav Havel, voormalig president van het toen nog niet opgedeelde Tsjecho-Slowakije, schrijver van vak en iemand die weet heeft van langdurig ernstig ziek zijn, schreef over de hoop, de krachtbron in de mens.

'De hoop dragen wij diep in onszelf. Is ze niet daar, dan is ze nergens.'

Hopen is onze diepste aard en staat of valt niet met wat er in de wereld gebeurt.

De hoop zit ons in de ziel, is gegrift in het hart en verankerd voorbij de horizon.

Hopen is ergens voor werken omdat het goed is; de overtuiging dat iets zinvol is, hoe het ook afloopt en wat het resultaat ook moge zijn.'

Er bestaan eeuwenoude verhalen over mensen die, in al hun verwachtingen diep teleurgesteld, voor het noodlot en van

zichzelf zijn weggevlucht. De ontgoocheling ligt hen als een steen op het hart. Wie zal die ooit nog weggrollen? Zij zijn in een afgrond gevallen. Ze zitten, volks gezegd, 'in de put' en vrezten er nooit meer uit te komen. De Emmatীগangers - hun verhaal is momenteel mateloos populair - zijn van deze ontgoocheling de prototypes.

Jelsi, provincie Campobasso (regio Molise) Italië, Festa del Grano kruiswegstaties en de verrezen Heer, gemaakt van graan en graanafval (© Foto: Anna en Geert Gijbels)

Het waren vrouwen - wellicht intuïtief meer vertrouwd met zoet en zuur, bron en bestemming van het leven - in wie als eersten na Jezus' dood de hoop het won van de wanhoop. Hoe zij uit de put zijn opgestaan wordt verteld als het verhaal van Jezus' Lege Graf. 'Hoop doet leven', 'de hoop verloren, alles verloren' zijn naast volkse gezegden tegelijk menselijke waarden en wijsheden. De hoop, kwaad en dood te machtig, is de hartspier van het leven, zei Godfried kardinaal Danneels.

'Het was de eerste dag van de week en nog vroeg in de morgen. De vrouwen zeiden tegen elkaar: 'Wie zal voor ons de steen van de ingang van het graf weggrollen?' Toen zij opkeken zagen ze dat de steen - erg groot toch - was weggerold. Het graf binnengegaan zagen ze een jongeman in het wit zitten en ze schrokken hevig. Maar hij zei hun: Niet bang! Jullie zoeken Jezus van Nazaret, de gekruisigde. Hij is niet hier. Kijk, de plek waar ze hem hebben gelegd. De vrouwen vluchtten van het graf weg, buiten zichzelf. En ze zei-

den niemand iets, want ze waren bang.'
(Marcus 16,2-8)

Naschrift

In de aanhaling uit het evangelie van Marcus hebben wij vers 16,7 weggelaten, waarin de vrouwen de opdracht krijgen hun ervaring aan de leerlingen en Petrus te gaan zeggen. Het past niet in het verhaal, dat besluit met te zeggen dat de vrouwen van hun stuk waren en niemand iets hebben gezegd (16,8). Van godswege een opdracht krijgen en deze gewoon niet

uitvoeren is vanuit bijbelse gezichtshoek volkomen onmogelijk. Matteüs heeft dit blijkbaar ook gezien en de vrouwen de opdracht wel laten uitvoeren (Matteüs 28,8). De opdracht om alles aan de leerlingen en Petrus mee te delen is mijns inziens een latere invoeging en het begin van een proces dat de vrouwen 'in hun eigen verhaal' steeds meer naar de achtergrond drukt en in het evangelie van Johannes goeddeels zijn voltooiing vindt. In dit jonge vierde evangelie gaan niet de vrouwen als eersten het graf binnen, maar op aanwijzing van Maria Magdalena spoeden Johannes en Simon Petrus zich naar het graf. Hoewel Johannes - 'de andere leerling' genoemd - eerder ter plaatse is laat hij Simon Petrus toch voorgaan. (Johannes 20,1-10) Zo hoorde het inmiddels in de jonge kerk waar de mannen de leiding hadden genomen en Petrus de eerste primaat was. Hij moest danook de eerste getuige van de verrijzenis zijn. Overigens blijft er ten aanzien van Petrus steeds een zeker voorbehoud gemaakt worden (Lucas 24,12; Johannes 20,6-7).

Hoe meer, hoe liever...

Jeanne van Leijsen

Heb jij Hyves? Nee, niet dat ik weet. 'k Zal mijn bloed eens laten prikken. Ben jij op Facebook? Als je bedoelt, dat ik met mijn tronie in het smoelenboek op de site van mijn vrouwenkoor sta, ja. En zo zijn er nog wel meer op het eerste gezicht rare vragen, waar dan nog gekkere antwoorden op komen. Wat ik hiermee wil zeggen is dat ik meer en meer mensen tegen kom, die de digitale ontwikkeling in de samenleving niet kunnen bijbenen. Mijn werk bestaat vooral uit het trainen van bezoekerwilligers in allerlei communicatieve en sociale vaardigheden. Belangrijk is praten maar vooral luisteren, want het betreft hier de kwetsbaren in onze samenleving die door een of meer factoren in een zogenaamd sociaal isolement raken. Ik schrok laatst weer van de eenzaamheidscijfers en wat me nog het meest frappeerde is dat het ook gaat over jonge 'gewone' mensen. Jonge moeders, weerbarstige pubers, zoekende adolescenten. We zien ze om ons heen, aan alles overal mee willen doen. Om in hun kostbare vrije tijd nog iets met vrienden te moeten. Zelfs de nationale grootgrutter springt erop in en adverteert met een 'bordje vriendschap' in het jongste huismagazine.

Over die vrienden heb ik het nu. De hause is alweer over, maar maanden terug was je pas écht iemand als je een eigen Hyves had. Of Facebook. Waar je dan vele, vele vrienden op kon verzamelen en digitaal spreken als je dit wilde. Hoe meer hoe liever was het devies. Maar waar spreek je dan met z'n honderden over? Ik hoorde zelfs van iemand die had in de duizend 'friends'. Maar is vrienden en friends het-

(© Foto: Jac van Leijsen)

zelfde? Het toeval wil dat ik de afgelopen maand een roman, een theaterstuk, een reünie en een workshop heb beleefd, waarin het steeds weer draaide om kwalitatieve vriendschap. Het met een beperkt aantal échte vrienden hebben over de échte vragen van het leven. Ik meen dat als het erop aankomt, écht op aan komt, je deze op de vingers van één hand kunt tellen. Dit in tegenstelling tot kwantitatieve vriendschap, waar je kunt kiezen uit legio vrienden om legio dingen mee te doen. Ook prima, maar het voelt anders. Een gebrek of tekort aan deze soorten vriendschap leidt onherroepelijk tot een-

zaamheid. In wezen bestaan er twee soorten eenzaamheid: de kwantitatieve en de kwalitatieve. Een groot netwerk kan voorzien, maar de vraag is of het ook voorziet in échte aandacht voor de zorgen, twijfels en vragen van het leven. Ik merk in mijn werk dat het vooral dáár aan schort bij velen. Tijd om je vriendennetwerk eens goed op te schonen en (opnieuw) energie te stoppen in de ontwikkeling en het onderhoud van een kwalitatief netwerk. Vrienden maken is een actief werkwoord. Hoe eerder hoe liever. En misschien wel: hoe minder hoe liever. Hartelijke groet.

Het publieke debat in

Mariënburgvereniging

De katholieke vernieuwingsbeweging Mariënburg heet voortaan vereniging van kritisch katholieken, gaat zich nadrukkelijker dan voorheen mengen in het publieke debat en zich richten op nieuwe gemeenschapsvorming en vernieuwd religieus leven.

In het publieke debat worden ook kerkelijke zaken onder de loep genomen zoals de celibaatsverplichting, de uitsluiting van vrouwen van kerkelijke ambten of de verboden van abortus en euthanasie. Ook worden dogma's voorwerp van discussie. Hoe nú te denken over pauselijke onfeilbaarheid, de verrijzenis van Christus, de evangelische wonderverhalen, over schep-

ping of evolutie?

Het eigen blad *Mariënburg* werd daartoe gerestyled. Het publiceert een bijdrage van de Nijmeegse oud-hoogleraar Hermann Häring, jarenlang de naaste medewerker van de wereldberoemde Zwitserse theoloog prof. Hans Küng. Häring stelt vast dat de r.-k. kerk in 'een langdurige ijtijd' verkeert. En onomwonden zegt hij: 'Volgens de paus zijn de reformatorische kerken geen kerken meer. Deze opvatting is verwerpelijk, heterodox en zou ertoe moeten leiden dat Benedictus XVI zijn functie ter beschikking stelt.' Het blad besteedt aandacht aan de priesterwijding van vrouwen en heeft een exclusief interview met een van hen, Christine Mayr-Lumetzber-

ger, die al tot bisschop is geconsacreerd. Zij heeft er geen last van dat zij en haar collega's door het Vaticaan zijn geëxcommuniceerd. Zij ziet dat integendeel 'eerder als een ereteken, een uitverkiezing'. Zij hebben zich laten wijden, uitgaande van de gedachte: 'Als God vrouwelijke priesters wil, zal Hij ze krijgen'. De vrouwen gaan onvermoeibaar door. Bisschop Christine: 'Wachten op toestemming van het Vaticaan, voor welk ambt dan ook, is voor vrouwen een gebed zonder eind en voor de kerk als geloofsgemeenschap een verspilling van talenten.'

Mariënburg, vereniging van kritisch katholieken. Informatie www.marienburgvereniging.nl

Opdat de mens weer rechtop loopt

Marcel Zagers

Wetenschappelijke ontdekkingen worden vaak bij toeval gedaan. Uitvinders vinden technische oplossingen door op een heel andere manier dan gebruikelijk naar een probleem te kijken. Het christelijk geloof is volgens velen in een crisis geraakt, omdat de mensen het niet meer verstaan en begrijpen. Of is juist het tegenovergestelde gebeurd en is teveel geprobeerd het 'verstaanbaar' te maken? Een denkoefening in een andere richting.

Aan de oevers van het *Turkanameer* in *Kenia* zijn voetsporen ontdekt van de directe voorouder van de mens. De voetsporen zijn anderhalf miljoen jaar oud. In een fossiele zandlaag zijn tweeëntwintig mensachtige afdrucken gevonden; zeventien daarvan kunnen met zekerheid als menselijk worden getypeerd. Het gaat om drie sporen van twee tot zeven stappen: voor zover bekend de oudste menselijke voetsporen (NRC 27 februari 2009).

Rechtop roepen

Een fascinerend gegeven. Er waren al oudere voetsporen bekend, met daarin nog duidelijke, goed zichtbare voetkenmerken - zoals lange tenen en een uitstekende grote teen - die van nut zijn om in bomen te klimmen. Nu heeft de voorouder van de mens dus definitief voet op aarde gezet. Hij is als het ware uit de boom van goed en kwaad gevallen om op aarde zijn nieuwe thuis te zoeken. Later in zijn ontwikkeling is de mens rechtop gaan lopen alsof hij staand en lopend op de grond van de aarde toch richting hemel wilde leven: geaard reiken naar oneindigheid. Aan deze ontwikkeling lijkt een einde te zijn gekomen. De mens leeft niet meer rechtop, strekt zich niet meer uit naar een hemel, gefixeerd als hij is geraakt op de aarde. Hij staat en loopt wel, maar tobt krom en voorovergebogen over zijn eigen lot. Kan het christendom de mens weer rechtop roepen? Ik denk dat het in de toekomst mogelijk wordt, maar zijn huidige verschijningsvormen zijn hiertoe niet in staat. Het christendom moet de durf hebben in zijn verhaal en taal tegelijk 'van deze wereld' én 'niet van deze wereld' te zijn. Alleen dan richt de toekomstige mens zich weer op richting hemel.

Kerk als ambt

Het - katholieke - christendom versijnt in vele vormen, maar deze variëteit kan tot drie kerkopvattingen teruggebracht worden. Op de eerste plaats is er de officiële kerk met haar hoogwaardigheidsbekleders en andere ambtsdragers. Zij zijn de officiële representanten omdat zij zich die titel toe-eigenen, maar vooral ook omdat zij daarvoor de financiële en materiële middelen in handen hebben. Dat is hun macht. Deze kerk is duidelijk, maar op een verkeerde manier 'niet van deze wereld'. Zij trekt zich namelijk niets aan van allerlei

culturele en maatschappelijke verworvenheden. Democratie en inspraak, de mondigheid van de mens, de emancipatie van het vrouwelijke, het gebruik van wetenschappelijke inzichten om menselijk leed te verzachten en de mens onnodig lijden te besparen, historisch-kritisch onderzoek om elke aanspraak op 'de waarheid' te relativiseren - dit alles is haar vreemd, want zij heeft haar roeping uit en bestemming in 'een andere wereld'. Maar tegelijk wil ze niets liever dan in deze wereld zijn. Met een sterk moreel getinte boodschap over hoe te leven stuurt zij haar gelovigen de wereld in. Een verhaal dat van buitenaf over mensen heen komt, moet door hun stugge huid van onwil en zwakte dringen om vervolgens handen en voeten te krijgen tussen mensen onderling. Aanvankelijk is deze kerk 'niet van deze wereld' om vervolgens niets liever dan 'van deze wereld' te willen zijn en grond onder de voeten te krijgen. Dit is haar onmacht - en

haar ongeloofwaardigheid.

Kerk als avontuur

Tegenover deze kerk staat wat de actieve kerk zou kunnen heten. Hier zijn mensen te vinden die hun kerk-zijn het liefst niet met een gebouw of instituut associëren, maar eerder met actief handelen en gemeenschap. Ze hebben weinig op met zaken als speculatieve geloofswaarheden omdat ze eerder in ervaring, in van binnenuit geraakt zijn geloven. Waarheid is iets dat waargemaakt moet worden door dienstbaar in de wereld aanwezig te zijn. Hun ideaal is een wereld van gelijken, waarin ieder mens tot zijn recht komt. Niemand heeft meer gezag en niemand is belangrijker dan de ander - wel ieder naar zijn eigen talent waardoor recht wordt gedaan aan de verschillen tussen mensen. Zij zijn 'niet van deze wereld', omdat hun idealen nog verre van werkelijkheid zijn en haaks staan op hoe het er in de wereld aan toegaat. Maar ze zijn 'van deze wereld' voor zover hun roeping uit deze wereld voortkomt en haar bestemming daarin ook gerealiseerd moet worden.

Kerk als ontspanning

Tussen deze kerkopvattingen in beweegt zich een kerk van amusement, toerisme en vermaak. Je zou het ook een seizoengebonden kerk kunnen noemen. Op bepaalde tijden van het jaar en op bepaalde momenten in het leven liggen ze beter in de markt dan anders. Voor een beetje verbodering en romantiek staan met Kerstmis haar deuren wijd open. Voor een moment van vertedering en ontroering worden kinderen gedoopt en ontvangen zij hun eerste communie. Voor troost en uitzicht in verdriet en rouw worden mensen er begraven. Deze kerk is 'niet van deze wereld' omdat ze een eiland, een vluchtheuvel vormt om op adem te komen in het drukke, menselijke verkeer. Zij heeft haar functie en is er zolang er geen andere maatschappelijke instituties of organisaties zijn die op gelijkwaardige wijze in deze behoefte voorzien. Zou er bijvoorbeeld een tegenhanger komen van het crematorium, niet om het levenseinde maar het le-

(© Foto: Bournemouth University met dank aan Professor Matthew Bennett)

vensbegin te ritualiseren, dan zou het eiland dat deze kerk is nog verder afkalven in de woelige golven van de vooruitgang; totdat zij uiteindelijk helemaal in de zeebodem verdwijnt.

Een veranderde situatie

Waarom zo negatief provocerend over deze kerkopvattingen? Omdat onze situatie in de loop van de vorige eeuw drastisch en onomkeerbaar is veranderd. De media die mensen juist autonomer wilden maken hebben ervoor gezorgd dat de mens zijn autonomie, 'zelfstandigheid en onafhankelijkheid' heeft verloren.

Via media en internet staan wij voortdurend in contact met de wereld om ons heen. De wereld dringt ons privéleven en ons bewustzijn binnen. Doorlopend worden we geconfronteerd met nieuws of reportages, 'echt' of in scène gezet. 'Reality' wordt 'soap' en 'soap' wordt 'reality' - dat heet de virtuele werkelijkheid, een contradictio in terminis omdat virtueel per definitie juist niet-werkelijk is. En of het nu gaat om een zelfmoordaanslag waarbij tientallen slachtoffers zijn gevallen of het nieuws dat mevrouw A. uit B. haar weggelopen hondje weer heeft teruggevonden - we moeten ons er wel een mening over vormen, een standpunt innemen. We kunnen niet doen alsof we het niet hebben gehoord of gezien.

Meer dan ooit ontdekken we in deze tijd, dat elk verslag en elk nieuwsfeit niet meer dan interpretaties zijn: verhalen die even goed anders verteld hadden kunnen worden. Meer dan ooit weten we, dat mensen de wereld altijd vanuit hun eigen perspectief en wereldbeeld bekijken. En hoe je naar iets kijkt, bepaalt uiteindelijk ook wat je ziet. Er is geen enkel perspectief of wereldbeeld dat de wereld volledig of onvervormd kan weergeven. Elk wereldbeeld vertelt slechts een gedeelte, een fragment, namelijk: hoe wij de wereld zien of willen zien. Geen enkel wereldbeeld, geen enkele opvatting zelfs is meer waar dan een andere.

Vervlogen individualiteit

Deze ontwikkelingen hebben de mens als nooit tevoren bijzonder kwetsbaar gemaakt, omdat ze de individualiteit van het menselijk bestaan ondergraven. Op de eerste plaats wordt namelijk duidelijk hoe klein en onbeduidend mijn positie binnen het wereldtoneel is en hoe klein mijn bijdrage eraan. Mijn kleine milieubewuste daad is bijvoorbeeld al verdampt voordat zij als druppel op de gloeiende plaat terecht komt van wereldomvattende milieuverontreinigende toestanden. Maar ook mijn overtuiging, datgene wat voor mij vast staat en waaraan ik mijn zekerheid ontleen, is niet meer dan één overtuiging

tussen vele andere.

Op de tweede plaats is het onmogelijk geworden - ook al geloven we daar nog wel graag in - om de mens op te vatten als een onafhankelijk en autonoom wezen. Persoonlijke keuzes en meningen zijn minder persoonlijk dan we zouden willen, samengesteld als ze zijn uit keuzes en meningen waaraan we - bewust en onbewust - blootstaan. Hoe ik over de wereld denk, is goeddeels het gevolg van hoe de wereld aan mij wordt gepresenteerd. En daarvan weet ik, dat ik dit moet wantrouwen omdat het per definitie slechts één interpretatie is.

Overladen

Eén van de grootste bijdragen van het christendom is de aandacht die zij heeft gevraagd voor de individualiteit van het menselijk bestaan. De mens als individu is waardevol en moet met eerbied en zorg worden tegemoetgetreden. 'Wat je voor de minsten der mensen hebt gedaan, dat heb je voor mij, je God, gedaan.' Het individu is losgemaakt uit onderdrukking van autoriteit en onwetendheid. Daarmee is het individu ook aanspreekpunt geworden om in vrijheid verantwoordelijkheid te dragen voor deze wereld en haar te herscheppen. Maar juist deze - ervaring van - individualiteit is onder druk komen staan. De christelijke taal overlaadt het individu met een morele zwaarte die niet meer te tillen is. En het is niet vreemd dat hij zich daardoor niet kan uitstrekken naar een glorende hemel.

Mensen zijn individu en als individu aanspreekbaar en te eerbiedigen. Maar daarvoor en niet pas daarna zijn we levensvormen die het leven gezamenlijk ondergaan zonder het te kunnen sturen, in een wereld die niet 'van ons' is en waarvan wij de bestemming niet zien of kennen. Het leven dient wellicht nergens toe en daarom moet het worden geleefd. Het christendom moet de durf hebben om in haar verhaal en taal tegelijk 'van deze wereld' én 'niet van deze wereld' te zijn. Verlicht van zwaarte kan de mens zich dan wellicht weer nieuwsgierig - want bevrijd van te realiseren idealen - oprichten.

Een ontdekkingstocht

Dit betoog is niet meer dan een denkoefening. Het is duidelijk dat de christelijke kerken moeilijke en soms uitzichtloze wegen bewandelen, waarvan velen vermoeden dat het doodlopende wegen zijn. Of dat ook zo is zal in de toekomst blijken. Maar soms moet je nieuwe wegen durven verkennen, nieuwe ontdekkingstochten buiten gebaande paden durven ondernemen. Dit zijn we zowel aan het verleden als aan de toekomst verplicht.

Illustratie: Piet Peeters cssp (© Foto: Huub Sanders)

Als een geloofsbelijdenis

hij is die is en die moet zijn
en nimmer is geboren
en altijd jong en altijd rein
verblindend zonnegloren

die is en niet ontstond
en ouder dan de tijden
van al wat is is hij de grond
al blijft men haar bestrijden

hij is de oorsprong van wat is
hij laat zich niet verdrijven
hij is de bron sinds heugenis
zal als bestemming blijven

geheim dat ondoorgroendelijk is
mysterie rijk aan vruchten
en schrijft met ons geschiedenis
vertederend en zeer te duchten

is goed en schoon en waar
in alles blijft hij wonen
onplaatselijk en hier en daar
in mensen wil hij tronen

hij die van alles maker is
en alles heeft ontworpen
die over alles waker is
van bossen drevén dorpen

het hart dat in de wereld klopt
als oorsprong van het leven
en zich in ons ontpopt
als hart gevoel en streven

u noemen dat vermag ik niet
in eerbied zal ik u begroeten
u hoort en weet mijn arme lied
die mij ontgaat mag ik ontmoeten

Nico Tromp msc
Hart van de wereld
2006

Samen Tilburgers 16 mei 2009

Atie de Vos, projectmedewerker Samen Tilburgers

Samen Tilburgers is het thema van de interreligieuze ontmoetingsdag van 16 mei aanstaande; een initiatief van de Raad van Kerken Tilburg en Goirle in het kader van Tilburg 2009. Deze dag speelt zich af in het Huis van de wereld, Spoorlaan 346, 5038 CC Tilburg van 10.00 tot 16.30 uur. Het is een programma met vrije in- en uitloop.

In 2008 ondertekenden het Contactorgaan Moslims en Overheid, de Raad van Kerken in Nederland en het Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom een verklaring, waarin werd gesteld dat 'de dialoog ons leert samen te werken. Door de dialoog dragen de religies bij aan een vreedzame samenleving, die weet om te gaan met verscheidenheid'. En: 'Mensen maken een samenleving door vanuit hun eigen identiteit en overtuiging betrokken te zijn bij het wel en wee in de maatschappij. Religies en levensbeschouwingen kunnen mensen hierbij helpen. Waardigheid, vrijheid, rechtvaardigheid, respect en solidariteit zijn door religie en levensbeschouwing gestuurde grondwaarden.' Tegelijk ontstond in de Tilburgse gemeenteraad een discussie over *Religie en Publiek domein* in relatie tot het gemeentelijk beleid. Religie in het publiek domein en de rol van de lokale overheid staan in toemende mate in de belangstelling. Er is een grote vraag naar kennis en ervaring op dit terrein.

Stimulans

Samen Tilburgers wordt een dag waarop mensen kunnen ervaren dat de religies in Tilburg een positieve bijdrage leveren aan de Tilburgse samenleving; aan de ontmoeting van mensen van verschillende herkomst, geloof en cultuur. De dag wordt georganiseerd door de Raad van Kerken Tilburg en Goirle en is een onderdeel van

het gemeentelijke jaarproject Tilburg 2009 waarin vele projecten georganiseerd worden door de burgers van Tilburg. Tilburg viert in 2009 dat het tweehonderd

jaar stad is. Op de eendaagse manifestatie *Samen Tilburgers* zal de unieke bijdrage van religie en cultuur voor het voetlicht komen en nieuwe stimulansen geven aan het samenleven in de hele stad. In het *Huis van de Wereld* wordt op zaterdag 16 mei 2009 een eendaagse manifestatie gehouden, waarop allerlei nieuwe en al bestaande initiatieven gepresenteerd worden, waarin de positieve bijdrage van religie en cultuur aan dialoog, ontmoeting en integratie van mensen zichtbaar en erbaar worden.

Het programma

's Morgens om 10 uur wordt gestart met de officiële opening door wethouder van integratie Jan Hamming. Daarna leidt Youssef Azghari, docent cultuurbepaalde communicatie aan de UvT, een forumdiscussie waarbij hij op prikkelende en kritische wijze een aantal voorgangers van de kerken en moskeeën zal bevragen op de stelling *Religie in Tilburg levert een positieve bijdrage aan het samenleven van verschillende culturen in de stad*. Is dit inderdaad zo en hoe en waar kun je dit dan zien? Wat is het specifieke van de bijdrage vanuit de religies? Is daar ook nog iets anders over op te merken? 's Middags zullen mensen uit maatschappelijk veld en politiek de stelling in discussie brengen.

Informatiestands

Vanaf 11 uur is er een parallelprogramma van informatiestands, levende muziek en een diversiteit aan workshops. Een speciaal programma voor kinderen ontbreekt niet. In de informatiestands presenteren zich groepen mensen die op het terrein van integratie en participatie initiatief genomen hebben. Hierbij valt te denken aan het Ronde Tafel Huis in Tilburg Noord, het Paviljoen voor Peerke Donders, het interreligieus overleg Begrip, de vernieuwde en gemoderniseerde Marokkaanse koranlessen, Vluchtelingen Ondersteuning Tilburg, Antaru, de Voedselbank, Stichting Leergeld, Stichting Ethilon, de Wereldwinkel, enzovoorts. Deze informatiestands zullen de hele dag in en rond het Huis van de Wereld te bezoeken zijn.

Muziek

Op het buitenterrein staat deze dag een muziekpodium. Parallel aan het binnenprogramma is hier muziek te horen van groepen uit de verschillende religieuze gemeenschappen én zal met elkaar mu-

Youssef Azghari

ziek worden gemaakt. Samen liederen in verschillende talen en bekende Nederlandse liederen zingen. Want met elkaar iets doen krijgt zeker ook vorm in muziek, klank en stem.

De Tilburgse componist Tom America sluit hierop prachtig aan met zijn muzikale ode aan 200-jarig Tilburg. Om half twee laten hij en zijn kwintet hun 'Wijkpraat' klinken. Daarin laten Tilburgers - man en vrouw, jong en oud, allochtoon en autochtoon - 'de ziel van Tilburg' spreken.

Veel keus

Wat de workshops betreft is er veel keuze. Turkse dans en een lezing over feesten en astrologie. Het spel *Mensenzoen* wordt gespeeld o.l.v. SNV. Iedereen kan meedoen met teksten lezen en bespreken die zowel in tenach, bijbel als koran voorkomen. Er is film en er worden verhalen verteld. Kinderen zijn van harte welkom tijdens deze manifestatie. Voor hen is er een apart programma ontwikkeld. Zij kunnen tekenen en knutselen, zich verkleden, een speurtocht door het huis en langs de infostands maken enzovoorts.

Tussen de middag wordt deelnemers en bezoekers van *Samen Tilburgers* een lunch aangeboden, verzorgd door het interculturele restaurant Blend (halal). Elkaar ontmoeten rond de maaltijd en met elkaar in gesprek raken zijn hierbij even belangrijke ingrediënten als de gerechten die zullen worden opgediend. De dag wordt afgesloten bij en rond het muziekpodium. Samen zingend zal *Samen Tilburgers* tegen half vijf worden afgesloten met een dankwoord aan alle participanten!

Informatie: (013) 542 01 00; internet: www.samentilburgers.nl

Massale samenzang

Paul Spapens

Bij de O. L. Vrouw ter Nood-kapel aan de Kapelhof in het hartje van de Tilburgse binnenstad wordt vrijdagavond 15 mei vanaf 19.30 uur voor de eerste keer in Tilburg *Maria Zingt* gehouden. Dit is een massale samenzang van Marialiedjes in de buitenlucht op het pleintje voor de kapel.

De Tilburgse *Maria Zingt* is georganiseerd naar het voorbeeld van een soortgelijk evenement waarmee Moergestel vorig jaar de landelijke primeur had. Daar deden toen ruim driehonderd mensen aan mee. *Maria Zingt* in Tilburg wordt georganiseerd door het Gilde O.L. Vrouw ter Nood. Onder leiding van deken Karel Bergmans is dit initiatief genomen in verband met het feit dat Tilburg 65 jaar geleden is bevrijd. 'Het bestuur van het gilde heeft het vaste voornemen om van *Maria Zingt* een jaarlijks terugkerend gebeuren te maken', aldus voorzitter Karel Bergmans. Hij rekent op een paar honderd belangstellenden.

Liedboekje

De samenzang is geïnspireerd op *Tilburg Zingt*. Aan dit grootste evenement in zijn soort in Nederland doen jaarlijks meer dan tienduizend mensen mee. Ze komen op de avond van 29 april samen op het Koningsplein om populaire meezingers te zingen. *Maria Zingt* is gebaseerd op samen populaire Marialiedjes zingen. Daarvan bestaat een enorm repertoire variërend van 'God groet U zuiv're bloeme' tot 'Te Lourd op de bergen'. Heel veel mensen kunnen deze liederen als het ware uit hun herinnering meezingen. De organisatie zorgt echter dat de deelnemers een keurig liedboekje krijgen.

Nieuw lied

Het Gemengd Koor van de Vredeskerk onder leiding van Piet de Cock zingt mee en geeft daarmee de samenzang een basis. Het koor en de andere zangers worden begeleid door de accordeonisten Cees van Alphen en Aloïjs Klijberg. Voor deze gelegenheid is door Tilburger Wim Glorius een nieuw lied over de kapel geschreven en op muziek gezet. Dit lied wordt 15 mei voor het eerst uitgevoerd. Een deskundige in volksgeloof geeft een toelichting op alle

Marialiedjes, de groeiende belangstelling voor Maria en op de geschiedenis van de kapel O.L. Vrouw ter Nood.

Enorm bedrag

Het plan om deze kapel op te richten is tijdens de Tweede Wereldoorlog geboren. In oktober 1944, toen het oorlogsgeweld Tilburg naderde, vond dit initiatief massaal weerklank. Gezien de bange tijden lag het voor de hand dat het een *O.L. Vrouw ter Nood-kapel* moest worden. Op-roepen aan de bevolking hun steentje bij te dragen leverde het voor die tijd enorme bedrag van f 137.000 op. Daarnaast werden gouden en zilveren sieraden geschonken. Van deze edele metalen werden kroontjes ingelegd met edelstenen voor Maria en het Kindje Jezus gemaakt. Er was wel geld, maar er waren toen nog

niet voldoende bouwmaterialen om de kapel daadwerkelijk te kunnen realiseren. Daarom werd 30 april 1949 een noodkapel ingericht in de voormalige synagoge. Ondertussen werd gezocht naar een geschikte locatie voor de nieuwbouw. Plannen met de Tilburgse binnenstad stonden realisatie nog een tijdje in de weg, maar 7 juni 1964 kon bisschop Bekkers dan toch de *O. L. Vrouw ter Nood-kapel* inzegenen. De kapel staat aan een soort steegje pal tegenover de kerk van 't Heike, de moederkerk van Tilburg en eens de kerk van de pastoors Zwijsen en Bekkers.

Een oase

De kapel is een modern ontwerp van de Tilburgse architect Jos Schijvens. Binnen worden de Tilburgers herdacht die omgekomen zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog. Elke dag wordt een pagina van het gedachtenisboek omgeslagen. In de hectische binnenstad is het een oase van rust. Het bezoek is hoog. Elke dag wordt in de kapel een mis gelezen. Zeker die op zaterdagavond is druk bezocht.

Op het pleintje voor de O. L. Vrouw ter Nood-kapel (achterzijde Schouwburg Promenade) wordt vrijdag 15 mei voor de eerste keer in Tilburg *Maria Zingt* gehouden (© Foto: Paul Spapens)

U bent de vrouw

Harrie Beex/Floris van der Putt 1972

Misschien was dit wel het laatste feest in een dorp nog ver van Jeruzalem af toen de wijn ontbrak en de gasten zwegen.

U bent de vrouw die verschijnt (*refrein*) als de bruid niet meer lacht. En die zegt: wees gerust het wonder komt toch, onverwacht.

Doet alles wat Hij zeggen zal was het oude woord, het eenvoudig gebod dat de uitweg wees naar nieuwe tijden.

U bent de Kananese vrouw die een vreemde is in het land waar ze bidt maar ze weet het woord dat de hemel ombuigt.

Altijd weer gaan de feesten dood in dit land nog ver van Jeruzalem af als de vreugde dooft en de lucht verdonkert.

Elke muziek haar hemel

De Liturgiekamer van de Prof. dr. G. van der Leeuwstichting initieerde twee jaar geleden een boekproject onder de titel Theologie en muziek. Het resultaat van dit project is het boek *Elke muziek heeft haar hemel*, uitgegeven door Damon Budel. Het wordt tijdens het symposium over de religieuze betekenis van muziek op vrijdag 15 mei 2009 gepresenteerd. Tijdens het symposium komen diverse aspecten van de vraag naar muziek en religieuze betekenis aan de orde. Auteurs van het boek en enkele gastsprekers geven hun visie. Universiteit van Tilburg, Dantebouw, zaal 2; 10.00 u ontvangst, afsluiting rond 15.45 u.; € 25,- /€ 17,50 voor studenten (inclusief lunch) over te maken op bankrekeningnummer 45.50.46.042 t.n.v. Universiteit van Tilburg onder vermelding van ILRS-Symposium 15 mei 2009.

Aanmelden: ilrs@uvt.nl of Instituut voor Liturgische en Rituele Studies t.a.v. mevrouw dr. I. de Loos, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg. Informatie: m.j.m.hoondert@uvt.nl

Jodendom, christendom, islam

Het Soeterbeeck Programma van de Radboud Universiteit Nijmegen organiseert een lezing door de Duitse filosoof Peter Sloterdijk over de strijd tussen het jodendom, christendom en de islam. Prof. dr. Jean-Pierre Wils en Prof. dr. Gerard Wiegers reageren op zijn lezing. Deze vindt plaats op maandag 27 april 2009 van 20.00-22.00 uur in de Aula van de Radboud Universiteit Nijmegen, Comeniuslaan 2. www.ru.nl/sp/sloterdijk.

Informatie: drs. Marie-José Verbeek (024) 361 55 55; m.j.verbeek@soeterbeeck.ru.nl

Schrijfwedstrijd VolZin

‘Wat van uw geloof heeft u bewaard? Wat heeft u achter u gelaten?’ Dat is het onderwerp van de jaarlijkse schrijfwedstrijd van VolZin, opinieblad voor geloof en samenleving. Deelnemers dingen mee naar de VolZin-opinieprijs. De schrijfwedstrijd richt zich dit jaar speciaal op ouderen. Iedereen die op 15 juni 2009 vijftig of ouder is kan meedingen. De bijdragen van maximaal 1800 woorden - een persoonlijk getoonzette uitwerking van het thema, origineel van inhoud en invalshoek, helder en toegankelijk geschreven - moeten ingezonden worden voor 15 juni 2009: digitaal (in Word) - per e-mail aan redactie@opiniebladvolzin.nl of op diskette Postbus 9435, 3506 GK Utrecht. De inzending voorzien van naam, adres,

leeftijd, geslacht, (voormalig) beroep en de aanduiding ‘VolZin-opinieprijs 2009’. Er zijn drie prijzen: 1000, 500 en 300 euro; de winnende artikelen worden gepubliceerd in VolZin. De uitreiking vindt tijdens de VolZin-lezing 17 oktober 2009 in Amsterdam.

Zie: www.opiniebladvolzin.nl.

Een ei is geen ei

Van 22 maart tot en met 10 mei 2009 staat museum 't Oude Slot Hemelrijken 6 Veldhoven in het teken van Pasen. In de wisselzaal exposeren de Stichting Versierde Eieren, Dorine Vermeulen met een keuze uit haar verzameling, Ad Koetsier met een eierdopjes-verzameling en Annelies van Boxtel met een kunstproject op basis van eieren. Onder de titel ‘Volksprenten rondom Pasen’ zijn oude volksprenten met Pasen als thema te zien in het prentenkabinet. Openingstijden: woensdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur. Groepen op afspraak; volw. € 2.-, kind. 6-16 jaar en 65+ € 1.-, kinderen tot 6 jaar gratis. Museumjaarkaart geldig.

www.museumoudeslot.nl
Informatie: Hans Zoete (040) 253 31 60.

Via del Mondo

Via del Mondo is een gratis kinderevent van, voor en door kinderen, dat in mei door Nederland reist. Drie kindergroepen uit Colombia, Indonesië en Rwanda laten hun kracht, creativiteit, cultuur, kunsten en talent zien. Via del Mondo kan dit jaar

weer rekenen op de steun van Plan Nederland, dat al eerder partner is geweest en zich ook voor 2009 aan Via del Mondo verbonden heeft. Jaarlijks worden voor Via del Mondo drie kindergroepen uit verschillende werelddelen uitgenodigd door Mundial Productions om hen een kans te geven zich verder te ontwikkelen. Via del Mondo vraagt met haar activiteiten aandacht voor de Millennium Development Goals. Dit zijn acht afspraken die de Verenigde Naties met elkaar hebben gemaakt om iets te doen aan de armoede in de wereld. Dinsdag 5 mei is de landelijke kick off van Via del Mondo op verschillende locaties in Nederland. Zondag 24 mei sluit Via del Mondo af met een groots festival in Utrecht, waarbij ook de ambassadeur van Via del Mondo 2009 optreedt: Ali B. Nederlands bekendste rapper. Voor het complete programma: www.viadeldomo.nl

Mundial Productions, Maaik Delemarre, Noordstraat 111, 5038 EH Tilburg; (013) 464 76 23; www.mundialproductions.nl

Jongeren en missie

Ben je tussen de 18 en 30 jaar en wil je een andere cultuur intensief leren kennen, dan ben je maandagavond 20 april 2009 van 18.30-21.00 uur van harte welkom op ons kantoor aan de Walpoort 12 in 's-Hertogenbosch voor een info-avond voor een verblijf van enkele maanden in Afrika, Azië of Latijns-Amerika.

Aanmelden: info@jongerenenmissie.nl of (073) 6130715. Eerst meer informatie? www.jongerenenmissie.nl

Zwijgen doorbreken

Dinsdag 7 april 2009 is het vijftien jaar geleden dat hutu's en tutsi's in Rwanda begonnen te vechten. In de honderd daaropvolgende dagen van de genocide die Rwanda vernietigde, werden 250.000 tot 500.000 vrouwen en meisjes verkracht. De ervaringen van overlevenden van dit seksuele geweld zijn structureel verzwegen. Om dit zwijgen te doorbreken is het boek *The Men Who Killed Me: Rwandan Survivors of Sexual Violence* gemaakt. Het is 7 april gepresenteerd, gelijktijdig met de opening van een expositie met foto's van overlevenden in het Zwijzengebouw aan de Universiteit van Tilburg. Opbrengsten van het boek en verkoop van de foto's gaan naar Mukomeze, een Nederlandse liefdadigheidsinstelling die samenwerkt met overlevenden van verkrachting en hun families in Rwanda. Informatie (013) 466 89 98 of e-mail: persvoorlichters@uvt.nl; www.menwhokilledme.com

Anne-Marie de Brouwer en Sandra Ka Hon Chu, foto's Samer Muscati *The Men Who Killed Me: Rwandan Survivors of Sexual Violence*. Uitgave van Douglas & McIntyre; ISBN 978 15 5365 310 3.

Geleerd en gelovig

Levensverhalen van mensen zijn altijd boeiend. Als die mensen dan nog wetenschappers zijn die over hun christelijke geloofsovertuiging vertellen dan wordt het helemaal spannend. In hun wereld van de wetenschap zijn zij immers uitzonderingen en worden zij ook dikwijls door hun collega's als zonderlingen beschouwd. Dat overkomt iedere gelovige in onze tijd wel. De levensverhalen van 22 wetenschappers die Cees Dekker verzameld heeft zijn daarom boeiende lectuur. Opvallend is daarbij het grote aantal toponderzoekers in de natuurkunde. Die hebben ook de meest interessante verhalen. Tussendoor krijg je nog interessante weetjes mee over de onderzoeken waar ze zich mee bezig houden. De meeste zijn gelovig opgevoed, maar doorheen grote twijfels gegaan om hun geloof te behouden of om het - opnieuw - te vinden.

Het is een Nederlands boek. Een aantal onderzoekers zijn afkomstig uit andere landen, maar allemaal hebben ze op dit moment iets met Nederland. De Nederlanders zijn overigens bijna zonder uitzondering ook in het buitenland geweest en in ieder geval sterk internationaal gericht. De meerderheid heeft een protestantse afkomst, dikwijls vrij orthodox. Dat verklaart wellicht het feit dat het geloof van de meeste schrijvers sterk gericht is op de persoonlijke relatie met God en Christus.

Dat geldt trouwens ook voor de enkele bijdragen van wetenschappers met een katholieke achtergrond. Het is jammer dat andere godsbeelden, zoals die van vanuit het procesdenken alleen bij Wil Derkse aan bod komen en dan nog slechts terzijde. Waarschijnlijk heeft samensteller Cees Dekker toch vooral mensen aangetrokken die passen in zijn visie en wellicht tot zijn kring behoren. In dat opzicht vraagt dit boek om een aanvulling.

Het is fascinerend om de verhalen van deze verstandige gelovigen voorbij te zien trekken en te ontdekken hoe mensen op een authentieke en doordachte wijze zeer verschillend in het geloof kunnen staan. Dat geldt ook voor Antoine Bodar, die naar mijn gevoel overigens niet in deze bundel past.

Jef De Schepper

Cees Dekker (red.), *Geleerd en gelovig. 22 wetenschappers over hun leven, werk en God*. Ten Have, Kampen, ISBN 978 90 2595 894 7. 340 blz. € 24,20.

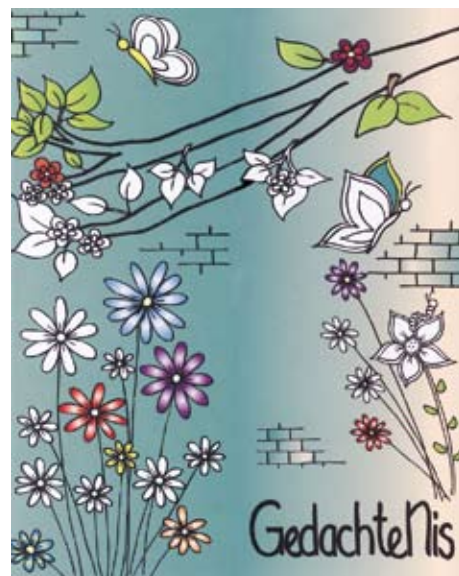
Denken over denken...

Bij uitgeverij Damon verscheen eind september een nieuwe filosofiemethode ten behoeve van het voortgezet onderwijs. De methode omvat een theorieboek en een verwerkingsboek en is getiteld *Wij denken over denken, handelen en voelen*. Royaal uitgegeven, rijk geïllustreerd en met een aangename, overzichtelijke bladspiegel trekt deze uitgave de aandacht van alle vakmensen. Geen geschiedenis van de filosofie maar allereerst een methode ter stimulering van het zelfstandig denken. Oefenen in thematisch denken, dat beoogt de auteur en daartoe worden in het verwerkingsboek verschillende werkvormen geboden die in de praktijk bewezen hebben dat ze zelfstandig denken, maar ook - heel belangrijk - samen denken en creatief denken stimuleren. De methode zoekt duidelijk aansluiting bij de vragen en problemen van onze moderne wereld. Het verwerkingsboek bevat tal van korte, zeer leesbare teksten van en over spraakmakende filosofen. Philippe Boekstal heeft met deze methode het grote belang en de voor het onderwijs onontbeerlijke vorming van het vak filosofie op een kleurige manier bewezen.

Louis Nabbe

Philippe Boekstal *Wij denken over denken, handelen en voelen*. Uitgeverij Damon Budel 2008. Theorieboek. ISBN 978 90 5573 867 0 € 24,90

Wij denken over denken, handelen en voelen. Verwerkingsboek. ISBN 978 90 5573 869 4 € 14,90

De GedachteNis

Hoe kunnen kinderen betrokken worden bij het afscheid nemen van een overledene? Hoe kunnen ze uiting geven aan hun gevoelens? Uitgeverij Abdij van Berne biedt een kleurrijke kaart aan waarmee kinderen kunnen werken en een eigen plekje creëren voor iemand die ze moeten missen. In haar werk ontdekte Karin Collart het belang van aandacht voor kinderen. Kinderen willen graag iets doen. Daarom ontwikkelde zij samen met Silvia Eickholt *De GedachteNis*, een drieluikcondoleancekaart waarmee kinderen hun gevoelens een plekje kunnen geven en die als een 'nisje' kan worden neergezet. *De GedachteNis* wordt aangeboden in groot formaat 210 x 297 mm à € 5,00 per 2 stuks en in klein formaat 148 x 210 mm à € 3,25 per 2 stuks.

Karin Collart en Silvia Eickholt *De GedachteNis*; bestellen via administratie@drukkerijberne.nl of (0413) 29 34 80.

Het mysterie

Steeds meer mensen zijn op zoek naar nieuwe wegen van inzicht, wijsheid en spiritualiteit. Sommigen laten zich daarbij in de luren leggen door charlatans die beweren het Geheim van het universum in pacht te hebben. Anton de Wit (1979), gespecialiseerd schrijver over levensbeschouwing en filosofie, stippelt in dit boek een andere en eigenzinnige route uit die geïnspireerd is door een eerlijke, dankbare en medemenselijke levenshouding, met eerbied voor het Mysterie van het leven. Dit boek wil iets van dit Mysterie laten zien en bovenal schetsen hoe je er naar kunt leven. Deze wegen, zo laat de auteur op meeslepende en geestige wijze zien, hebben niet zozeer te maken met grootse, geheimzinnige mystieke inzichten, maar met een spiritualiteit van alledag, met oog voor je medemens.

Anton de Wit *Het Mysterie. De echte weg naar wijsheid en geluk*. Lannoo Tielt 2009; ISBN 978 90 2098 262 6; € 14,95

Bloemlezing of grabbelton

Ad van Bergen

Er was dit keer maar één nieuw parochieblad binnen. Moeilijk dus om te grasduinen en op zoek te gaan naar relevante wetenswaardigheden m.b.t. één thema zoals voorafgaande maanden. Nu wordt het een bloemlezing die aanvoelt als een grabbelton.

In Keerzijde van de San Salvator 's-Hertogenbosch schrijft Hannah Pulsford (7 jaar) haar eigen scheppingsverhaal.

'Heel, heel lang geleden was er nog niets. Geen zon, geen maan, geen dieren, geen vogels, geen bomen, geen bloemen, geen mensen De mensen waren apen, maar op een dag veranderde de apen in mensen en ze werkten samen en toen kwamen de bloemen en de struiken en de huizen en het ziekenhuis en ze zochten hout en daar maakten ze stoelen en tafels van en ze bedachten een taal om te kunnen praten en ze kregen baby's en toen kregen de mensen een baan en toen Jezus aan het kruis hing kwam God en besloten de mensen om samen te leven en toen kwam er een school en nog wel honderd en daar gingen de kinderen op. Dit is mijn scheppingsverhaal.'

De Kerkbode van Edith Stein Vught een mentale oppepper voor de actie Kerkbalans in deze tijden van financiële crisis en economische recessie.

'Wat in het leven echt belangrijk gevonden wordt is meestal niet met geld te koop: geluk, liefde, gemoedsrust, vriendschap, inspiratie en troost. Het zijn belangrijke waarden in het leven die mensen al eeuwenlang en ook vandaag nog vinden in de kerk. Er is oog voor allerlei groepen zoals jongeren, ouderen en alleenstaanden. De kerk ziet om naar zieken en minderbedeelden in de samenleving en zet zich actief voor hen in.... Ook voor mensen 'op afstand' vormt de kerk een baken. Letterlijk als herkenbaar historisch middelpunt van een stad of dorp. En in moeilijke tijden is de kerk voor velen een toevluchtsoord. De kerkelijke gemeenschap is ook daadwerkelijk een houvast in het leven. Een geestelijk thuis. En een onbetaalbaar sociaal vangnet voor de zwakkeren. Dit is iets van blijvende waarde.'

In het parochieblad van Berlicum-Middelrode een 'berekende' oppepper van meer zakelijke aard.

'Verder willen wij u wijzen op de mogelijkheid om uw jaarlijkse kerkbijdrage geheel als aftrekpost op uw inkomen in mindering te brengen. Door uw jaarlijkse kerkbijdrage voor een periode van (minimaal) 5 jaar notarieel te laten vastleggen, voldoet u aan de eis van de fiscus tot volledige aftrek. Zo krijgt u in het gunstigste geval ruim de helft van uw bijdrage terug

van de fiscus. De kosten van de notariële akte nemen wij graag voor onze rekening, indien uw jaarlijkse vaste bijdrage boven de 125 euro ligt. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het parochie-secretariaat.'

In het Vijf sterren blad van Stratum Eindhoven een voorbeeld van grote materiële zorgen.

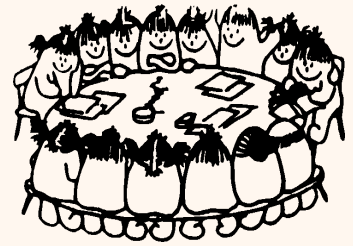
'De Tivolikerk (Sint Jozef) geeft helaas nog veel problemen. Deze kerk is verkocht als bouwrijpe grond. Wij slopen de kerk zelf, waarna alleen de toren blijft staan. Het probleem hierbij is echter dat er alleen maar gesloopt mag worden, als er een bouwvergunning verleend is door de gemeente aan de projectontwikkelaar die de nieuwbouw gaat realiseren. Partijen kunnen echter niet tot overeenstemming komen en dus is er geen bouwvergunning en geen sloopvergunning en blijven wij de verantwoordelijkheid voor de kerk behouden. Nu hebben we inmiddels 5 pogingen tot brandstichting gehad, waarvan er een geleid heeft tot een grote brand. Wij waren toen genoodzaakt de kerk te laten omhekken, dichtplanken en beveiligen, helaas allemaal voor rekening van de parochie. Tensamen toch weer zo'n € 30.000,-'

De Vlaspit van H. Hartparochie Oss geeft in de marge een heel ander bericht n.a.v. de huidige crisistijd.

'Belgische waarzeggers beleven topdrukte dankzij de economische crisis. Ze worden bestormd door mensen die willen weten of zij in financiële problemen zullen komen. 'Op onze laatste paranormale beurzen kwamen vele honderden bezoekers af en ook onze agenda's staan tegenwoordig vol met privéconsultaties', aldus een woordvoerder van de belangenorganisatie Paranormica. Een consult bij een toekomstvoorspeller kost al snel € 70,-'

In Parochieblad van Antonius/Lidwina (Best) een terugblik op de ontmoeting van beide geloofsgemeenschappen.

'Zondag 8 februari kwam de Lidwina-parochie op bezoek in de Antoniuskerk. Pastoor Schreurs stond al zijn parochianen in het portaal van de kerk welkom te heten. De beide gemengde koren waren volop aan het inzingen en de dirigenten stemden nog even met elkaar af hoe ze het zouden doen. De bel ging en de voorzangers en de misdienaars kwamen binnen. Er werd een lied ingezet 'Zomaar een dak boven wat hoofden'. Toen was het er meteen. Mag je dan zeggen dat het klikt? Er was nog niets gezegd of gedaan. Maar het leek goed te zijn. Met de woorden van onze kerk gesproken: 'Gods Geest was aanwezig'. Sommige mensen lieten zelfs een traan.'

Uw parochieblad

In Effata van de nieuwe Effataparochie Nijmegen zijn we getuige van een discussie over de toekomst van deze nieuwe geloofsgemeenschap, geïnspireerd door de 'bezield-verband-huizen' van Huub Oosterhuis.

'Onze parochie zal zich na haar wittebroodsweken eveneens moeten gaan voorbereiden op een toekomst zonder priester-pastor. Waar zijn wij op uit? En dus is de vraag: wie in Nijmegen voelen zich geroepen een 'bezield-verband-huis' van de grond te tillen, waar niet alleen de bijbel wordt gelezen en uitgelegd?

Er moet ook een zaal zijn waar de literaire en muzikale verwerkingen van dat verhaal genoten kunnen worden. Er moet gediscussieerd kunnen worden, maar ook gemediteerd. Ook moet de mogelijkheid geboden worden kennis te nemen van de andere grote spirituele tradities. Natuurlijk zijn ook kerkgebouwen geschikt te maken om deze activiteiten te huisvesten.'

Tot slot een gedicht van een (ex-)gevangene, gevonden op de Amnestytafel in Op de Hoogte van de Boskapel Nijmegen.

'Ik heb steeds door de muren heen gezien mijn ogen weigerden van steen te worden Ik heb ook in de nacht de zon bezongen mijn stem heeft nooit in duisternis geloofd Ik heb met brood en water een feestmaal gehad mijn hand heeft altijd naar geluk gereikt Ik heb daarom mijn bewakers nooit gehaat mijn zien heeft al wat menselijk was herkend Zo heb ik mij van dag tot nacht behouden tot ik mij weer verliezen kon in jou.'
(Anoniem Libië)

Blijven dromen

Geertje Vogel-Bots

Vorige week vrijdag nam ik afscheid als geestelijk verzorger in een verpleeghuis waar ik zeven jaar lang met veel plezier heb gewerkt. Zonder vrijwilligers kun je er niet werken. Voor mij zijn het mensen met een gouden randje. Uit dankbaarheid gaf ik ieder een dromenvanger waarbij ik voor ieder een droomwens had van twee regels. Gisteren ontving ik van een vriendin De Roerom. Zomaar impulsief stuur ik u mijn negentien droomwensen toe in de hoop dat anderen er ook wat aan hebben. Met vriendelijk groet.

Blijven dromen over liefde
die je eeuwig zal verwarmen

Blijven dromen over licht
dat nooit voor jou zal doven

Blijven dromen over waarheid
die bovenal zal zegevieren

Blijven dromen over bloemen
die jouw leven willen kleuren

Blijven dromen over het goede
dat je in elk mens mag ontmoeten

Blijven dromen over vrede
die in elk hart wil stromen

Blijven dromen over het nieuwe
dat je tot verwondering brengt

Blijven dromen over thuiszijn
dat je dicht brengt bij jezelf

Blijven dromen over morgen
die je verbindt met wat gisteren was

Blijven dromen over aarde
die niet los van hemel staat

Blijven dromen over handen
die vol liefde blijven strelen

Blijven dromen over muziek
die je voert naar harmonie

Blijven dromen over ogen
die onbevangen kunnen zien

Blijven dromen over leegte
die geen drukte meer verkiest

Blijven dromen over vriendschap
die aan jou geschonken wordt

Blijven dromen over rijkdom
die je vindt in je diepste zelf

Blijven dromen over werk
dat levensvreugde brengt

Blijven dromen over stilte
die je gedachten tot rust brengt

Blijven dromen over dankbaarheid
die je uit verwondering haalt

Dromenvanger hangend onder een lamp

In het niets

In het niets zijt Gij verborgen,
In het niets komt Gij tot ons,
Oogverblindend tot Uw kind,
Dat het - in U - vrede vindt.

Laurent van Balkum

Hoop?

Omdat van de paus niets meer te verwachten valt, heeft de katholieke kerk een episcopaat nodig dat voortvarend de problemen aanpakt en gelovigen hoop biedt, aldus Hans Küng in NRC van 3 februari 2009. Worden wij, Nederlandse gelovigen, niet voor een deel op onze wenken bediend, als wij in De Roerom van februari jl. - artikel van Rob van der Zwan - lezen, dat de Nederlandse bisschoppen (het Nederlandse episcopaat dus) bij monde van Van Luyn een afkeurend commentaar geven. 'Het is schandalig, schokkend, cynisch, volkomen onhistorisch, haaks op wat het Vaticaan en de kerk sinds Vaticanum II hebben ontwikkeld. Rampzalig wat is gebeurd.' Hoopgevend voor ons katholieken zeker, maar hoe nu verder met dat voortvarend aanpakken van de problemen? Wij menen, dat De Roerom met het publiceren van genoemde uitspraak van bisschop van Luyn en het aandacht vragen daarvoor, opnieuw een stap in de goede richting heeft gezet. Opnieuw omdat De Roerom altijd veel artikelen heeft, die positief staan tegenover het kerkgebeuren in de gemeenschappen aan de basis. Ga in ieder geval zo door. Namens een al uit de jaren zeventig vorige eeuw bestaande gespreksgroep uit Venray.

Jacq. Praats, Venray

Stille omgang

Drie jaar geleden heb ik hem voor het eerst gelopen. De Stille omgang. Ik houd doorgaans niet van het publiekelijke vertoon van een processie. Het past niet in deze tijd en al helemaal niet bij mij. Toch vond ik drie jaar geleden dat ik zoiets een keer mee-gemaakt moest hebben. Dus ik ging, middenin de nacht. Eerst om een uur of twaalf naar de mis en vervolgens in een lange stoet mee met een ronde door de binnenstad van Amsterdam. Midden tussen het uitgaanspubliek, het verkeer, de winkelstraten. En ik was diep geraakt kan ik wel zeggen. De bussen vol mensen die uit alle hoeken van Nederland op een koude, regenachtige nacht naar Amsterdam komen om een rondje van ongeveer een uur te lopen. Ze missen een nacht slaap en worden door de cafébezoekers en discogangers onbegrepen aangekeken, krijgen opmerkingen naar hun hoofd geslingerd en worden soms zelfs uitgejouwd. Ik begrijp nu waarom deze mensen de Stille omgang lopen. Tijdens de tocht is het werkelijk stil; iedereen houdt zich daaraan. In de smalle Kalverstraat en Warmoesstraat lijken wel een miljoen mensen mee te lopen. zo ver als je voor en achter je kunt kijken zijn er mensen. Maar het is stil. Er is eerbied voor het mysterie en de mogelijkheid om biddend die donkere nacht door te brengen. Als je niet kunt bidden is dat niet erg want de anderen om je heen doen het wel voor je; je wordt gedragen door hun aanwezigheid. Een donkere nacht waarin gebeden wordt... dit is geen vertoon, geen aanstellerij. Het is puur en echt en van een diepe schoonheid die het individu overstijgt. Aan de buitenkant stelt het weinig voor: een rondje lopen door de binnenstad van Amsterdam. Maar het wordt door de aanwezigheid van zovelen een betekenisvolle tocht. Ik houd niet van processies, maar I love de Stille omgang!

Suzanne van der Schot

“ Aanhaling- Steken”

Cees Remmers

* ‘Christus heeft geen opvolgers, tenzij de Heilige Geest.’

O. Noordmans.

* ‘Als er geen scherpe tegenstellingen meer zijn, geen pijnlijke verschillen, geen diepe gevoelens en angsten over het doel van je leven en de gevolgen van jouw handelen voor anderen, wordt het leven oppervlakkig.’

James Kennedy.

* ‘Halverwege de berg is het uitzicht ook al mooi.’

Onbekend.

* ‘Toen de kleine Joris hoorde dat Jezus 40 dagen had gevast in de woestijn, zei hij: Ja maar vasten in de woestijn is geen kunst, maar ik woon naast een snoepwinkel...’

Gehoord.

* ‘Meneer pastoor, wij zouden ons geen hemelse raad weten zonder u, maar vanaf a.s. maandag gaan we het toch proberen.’

Onbekend.

* ‘Ons geloof is geboren in de tenten van nomaden.’

W. Aalders

* ‘God schrijft geschiedenis en wij mogen daarbij zijn hand vasthouden; en dat is een grote verantwoordelijkheid.’

Willem Aantjes.

* ‘Sommige mensen heten verdraagzaam te zijn maar zijn in feite te moe of te lui om zich te verzetten.’

Gehoord.

* ‘De dominee zei kortgeleden: Wijn is de vijand van de mens. Maar in de Bijbel staat geschreven: Min ook uw vijand en intens!’

Onbekend.

* ‘De paus leeft in de hemel, wij op aarde.’

Alain Fogue, aidsactivist.

Klein Treesje

Toon van Beek

Er zijn maar weinig heiligen die zo familiair worden aangesproken als Theresia van Lisieux: Klein Treesje. Ze propageerde de ‘kleine weg’, Jezus’ gebod om te worden als kinderen opvolgen. In veel Brabantse huiskamers stond een beeld van haar. Zo’n beeldje konden Jo van den Biggelaar en Marcel van Hest wel op de kop tikken, maar het was hen te klein. Ze wilden alleen een groot Klein Treesje.

Jo van den Biggelaar is koster van de St. Willibordusparochie in het kleine Kempendorp Wintelre; Marcel van Hest is secretaris van het kerkbestuur. Ze gaan me voor naar de kerk die nog vol kogelgaten zit, herinneringen aan de bevrijding vijftenzestig jaar geleden. In het oorlogsgeweld sneuvelde een kapelachtig torentje naast de hoofdingang. Daarin stond een groot beeld van Theresia van Lisieux. De kerk is gebouwd in 1931, zes jaar na de heiligverklaring toen Klein Treesje onnoemelijk populair was.

Omdat Wintelre geen eigen pastoor meer heeft, werd recent de pastorie verkocht. Met de opbrengst werd het dak van de kerk gerenoveerd. De Theresiakapel werd herbouwd. De heren hebben gelijk dat daar alleen een groot beeld van Klein Treesje in hoort te staan. Die wens ging niet gemakkelijk in vervulling. Stad en land liepen ze af. Ze hoorden astronomische bedragen. Ze dreigden getild

te worden. Ze raakten verzeild in de bureaucratie van het bisdom. Ze slaagden voor 300 euro op een devotionaliabeurs in Utrecht. Zodra kaarsenstandaard en offerblok zijn geïnstalleerd, keert Klein Treesje terug in haar kapel. De heilige kan er zo zelf voor zorgen dat de 300 euro terug in de parochiekas vloeien. Ze belooft een kaarsje met rozen, symbool van de kleine weg naar God.

